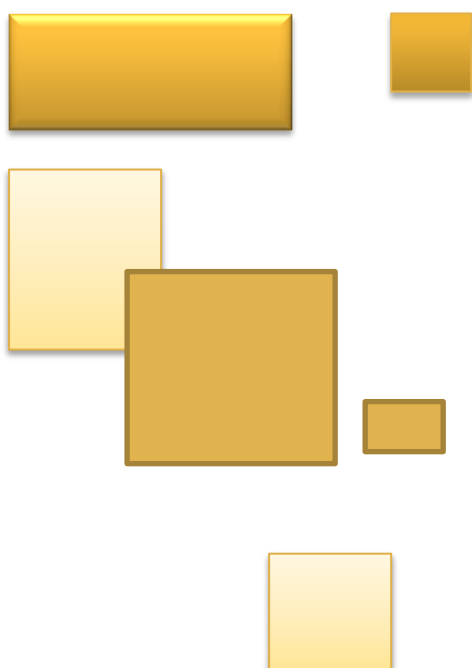

Orzeczenia lekarzy orzeczników ZUS o niezdolności do pracy wydane w 2017 roku

DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH

Warszawa 2018

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Opracowali: Małgorzata Łabęcka

Andrzej Kania

Wydział Badań Statystycznych

Akceptowała: Izabela Tomczyk

Wicedyrektor Departamentu

Statystyki i Prognoz Aktuarialnych

www.zus.pl

www.psz.zus.pl

SPIS TREŚCI

	str.
Wprowadzenie	5
1. Orzecznictwo lekarskie w 2017 roku	7
2. Orzeczenia pierwszorzadowe dla celów rentowych wydane w 2017 roku	12
3. Orzeczenia pierwszorzadowe uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydane w 2017 roku	36
4. Orzeczenia ponowne dla celów rentowych wydane w 2017 roku	46
5. Orzeczenia ponowne uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydane w 2017 roku	55
6. Orzeczenia pierwszorzadowe i ponowne wydane osobom ubiegającym się o rentę socjalną w 2017 roku	64
7. Podsumowanie	73

WPROWADZENIE

Przedmiotem prezentowanego opracowania są pierwszorzadowe i ponowne orzeczenia o niezdolności do pracy dla celów rentowych, orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego oraz orzeczenia w sprawie renty socjalnej wydane przez lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2017 r.

W myśl obowiązujących przepisów orzeczenia o niezdolności do pracy stanowią podstawę do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy i wydawane są przez lekarzy orzeczników oraz przez komisje lekarskie ZUS.

Zgodnie z definicją niezdolności do pracy zawartą w ustawie z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. I tak:

- częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnie z posiadanym poziomem kwalifikacji,
- za całkowicie niezdolną do pracy uważa się osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy,
- niezdolność do samodzielnej egzystencji orzeka się w przypadku naruszenia sprawności organizmu powodującej konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych.

W zależności od charakteru i stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz rokowań odzyskania zdolności do pracy, lekarz orzecznik ustala trwałą lub okresową niezdolność do pracy. Lekarze orzecznicy przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględniają:

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, wiek, poziom wykształcenia, itp.

Orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego, stanowiące podstawę przyznania renty szkoleniowej, wydawane jest w stosunku do osoby niezdolnej do pracy w dotychczasowym zawodzie, ale rokującej odzyskanie tej zdolności po przekwalifikowaniu do innego zawodu.

Renta szkoleniowa przyznawana jest na okres 6 miesięcy, jednak może on ulec skróceniu, jeśli przed upływem tego okresu starosta zawiadomi organ rentowy o braku możliwości przekwalifikowania do innego zawodu. Na wniosek starosty istnieje również możliwość przedłużenia tego okresu na czas niezbędny do przekwalifikowania zawodowego o dalsze 30 miesięcy. Szkolenie osób, którym przyznano rentę szkoleniową jest finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, przekazywanych do dyspozycji Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Orzeczenie ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego jest wydawane osobom, u których dalsze leczenie lub rehabilitacja rokują odzyskanie zdolności do pracy. Świadczenie to przysługuje przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy. Orzeczenie przyznające to świadczenie może być wydane w wyniku: badań w sprawie ustalenia uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, badań dla celów rentowych lub w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby.

Orzeczenie o niezdolności do pracy w sprawie o ustalenie uprawnień do renty socjalnej (okresowej lub stałej) określające stopień niezdolności do pracy oraz związek tej niezdolności z okresem jej powstania (zgodnie z przepisami ustawy) jest wydawane na wniosek osoby ubiegającej się o to świadczenie lub jej przedstawiciela ustawowego.

Poza wyżej wymienionymi orzeczeniami, wydawanymi do celów rentowych, do zadań lekarzy orzeczników należy wydawanie orzeczeń:

- w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i wystawiania zaświadczeń lekarskich osób ubezpieczonych w ZUS,
- o potrzebie rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS, także na wniosek lekarza prowadzącego,
- w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom,
- w sprawach powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu,
- w sprawach o przyznanie renty rodzinnej oraz dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną,
- w sprawach świadczeń podlegających koordynacji w ramach UE,
- o przyznaniu świadczeń rzeczowych związanych ze skutkami wypadków przy pracy lub chorób zawodowych z zakresu stomatologii, szczepień ochronnych czy zaopatrzeniu w przedmioty ortopedyczne w zakresie określonym ustawą.

Wymienione w powyższym akapicie orzeczenia nie są przedmiotem analizy w niniejszym opracowaniu.

Prezentowane w publikacji dane obejmują wyniki pełnego badania statystycznego.

1. ORZECZNICTWO LEKARSKIE W 2017 ROKU

W 2017 roku lekarze orzecznicy ZUS wydali 1 094,7 tys. orzeczeń, tj. o 4,4% mniej niż w roku poprzednim. Z tej liczby, orzeczenia wydane osobom ubiegającym się po raz pierwszy o świadczenie rentowe stanowiły 15,6%, orzeczenia wydane w wyniku badań ponownych w sprawach rentowych - 27,7%, orzeczenia ustalające uszczerbek na zdrowiu - 7,8%, orzeczenia wydane emerytom w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego - 4,4%, orzeczenia w sprawie renty socjalnej - 3,4%, orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej w okresie czasowej niezdolności do pracy - 7,5%, orzeczenia pierwszorazowe i ponowne wydane ubiegającym się o rentę rodzinną oraz o dodatek pielęgnacyjny dla osób pobierających rentę rodzinną - 1,2%, a orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy - 31,4%. Szczegółową strukturę wydanych przez lekarzy orzeczników w 2017 r. orzeczeń, będących przedmiotem dalszej analizy prezentuje tabl. 2.

Biorąc pod uwagę orzeczenia wydane w 2017 r. (bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej) odnotowujemy, że w stosunku do 15,7%, tj. 104,9 tys. ogółu badanych osób lekarze orzecznicy wydali orzeczenia negatywne, tj. stwierdzające brak niezdolności do pracy, brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego lub brak uszczerbku na zdrowiu. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba tych orzeczeń zmalała o 5,7%.

W grupie badanych w sprawach rentowych po raz pierwszy brak niezdolności do pracy stwierdzono w 6,2% przypadków, a w stosunku do 8,4% badanych wydano orzeczenia o braku okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. Brak całkowitej niezdolności do pracy dotyczył 0,1% badanych pierwszorazowo w celach rentowych.

W grupie badanych ponownie u 5,0% osób stwierdzono brak niezdolności do pracy, a w stosunku do 4,4% badanych wydano orzeczenia o braku okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. W przypadku 1,4% badanych orzeczono brak całkowitej niezdolności do pracy, a w stosunku do 2,1% brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.

Wśród starających się po raz pierwszy i ponownie o rentę rodzinną bądź przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla pobierających rentę rodzinną orzeczenie negatywne otrzymało 19,6% badanych.

Wśród ubiegających się o rentę socjalną, odsetek orzeczeń negatywnych wynosił 18,4%.

W grupie osób badanych w sprawach powypadkowych dotyczących ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu w 23,9% przypadków nie stwierdzono uszczerbku. Wśród emerytów ubiegających się o dodatek pielęgnacyjny brak niezdolności do samodzielnej egzystencji orzeczono w 23,0% przypadków.

**TABL. 1 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW
W LATACH 2016-2017**

Rodzaj orzeczenia a – rok poprzedni =100		Liczba	W odsetkach
OGÓŁEM	2016	1 145 041	100,0
	2017	1 094 667	100,0
	a	95,6	x
z tego:			
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych*/	2016	175 254	15,3
	2017	170 573	15,6
	a	97,3	x
orzeczenia ponowne dla celów rentowych*/	2016	294 016	25,7
	2017	303 096	27,7
	a	103,1	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o dodatek pielęgnacyjny dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2016	12 928	1,1
	2017	13 002	1,2
	a	100,6	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2016	45 772	4,0
	2017	48 101	4,4
	a	105,1	x
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2016	85 442	7,5
	2017	84 928	7,8
	a	99,4	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	2016	37 276	3,2
	2017	37 686	3,4
	a	101,1	x
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	2016	73 206	6,4
	2017	81 823	7,5
	a	111,8	x
orzeczenia w innych sprawach**/	2016	10 278	0,9
	2017	11 488	1,0
	a	111,8	x
orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy	2016	410 869	35,9
	2017	343 970	31,4
	a	83,7	x

*/ łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego

**/ m.in. orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji

TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2017 ROKU WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
OGÓŁEM	1 094 667	X
z tego:		
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych*/	170 573	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	4 533	2,7
całkowitą niezdolność do pracy	13 376	7,8
brak całkowitej niezdolności do pracy	165	0,1
częściową niezdolność do pracy	22 953	13,5
celowość przekwalifikowania zawodowego	42	0,0
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	103 505	60,7
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	10 647	6,2
brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	14 285	8,4
nieustalona ocena**/	1 067	0,6
orzeczenia ponowne dla celów rentowych*/	303 096	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	20 144	6,6
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	6 415	2,1
całkowitą niezdolność do pracy	42 488	14,0
brak całkowitej niezdolności do pracy	4 232	1,4
częściową niezdolność do pracy	118 316	39,0
celowość przekwalifikowania zawodowego	113	0,0
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	79 563	26,3
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	15 019	5,0
brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	13 253	4,4
nieustalona ocena**/	3 553	1,2

*/ łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

**TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2017 ROKU
WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH (cd.)**

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	48 101	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	36 957	76,8
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	11 047	23,0
nieustalona ocena**/	97	0,2
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	13 002	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	5 414	41,6
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	1 694	13,0
całkowitą niezdolność do pracy	4 320	33,2
brak całkowitej niezdolności do pracy	528	4,1
częściową niezdolność do pracy	660	5,1
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	318	2,5
nieustalona ocena**/	68	0,5
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	84 928	100,0
z tego ustalające:		
uszczerbek na zdrowiu	64 509	76,0
brak uszczerbku na zdrowiu	20 328	23,9
nieustalona ocena**/	91	0,1
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	37 686	100,0
z tego ustalające:		
całkowitą niezdolność do pracy	30 739	81,6
brak całkowitej niezdolności do pracy	6 931	18,4
nieustalona ocena**/	16	0,0

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

**TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2017 ROKU
WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH (dok.)**

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	81 823	100,0
z tego ustalające:		
potrzebę rehabilitacji leczniczej	62 531	76,4
brak potrzeby rehabilitacji leczniczej	19 271	23,6
nieustalona ocena**/	21	0,0
orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy	343 970	100,0
z tego:		
potwierdzające prawidłowość zaświadczeń lekarskich	323 175	94,0
stwierdzające nieprawidłowość zaświadczeń lekarskich	20 795	6,0
orzeczenia w innych sprawach***/	11 488	100,0

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

***/ m.in. orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji

2. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH */ WYDANE W 2017 ROKU

W 2017 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali po raz pierwszy dla celów rentowych łącznie 170,6 tys. orzeczeń, tj. o 4,7 tys. mniej niż w roku ubiegłym. Największą grupę (103,5 tys., tj. 60,7%) stanowiły orzeczenia wydane osobom, którym przyznano uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego (tablice 20-25 i rys. 9-10). Łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, grupa ta liczyła 117,8 tys. orzeczeń, tj. 69,1% ogółu orzeczeń wydanych po raz pierwszy.

Spośród pozostałych 52,8 tys. orzeczeń wydanych w 2017 r. dla celów rentowych - 40,9 tys. (77,4%) to orzeczenia z ustaloną niezdolnością do pracy, 10,8 tys. orzeczeń, czyli 20,5% to orzeczenia o braku niezdolności do pracy bądź braku całkowitej niezdolności do pracy, a 42 to orzeczenia (0,1%) dla osób, którym ustalono celowość przekwalifikowania zawodowego.

W przypadku 1,1 tys. orzeczeń, tj. 2,0% wystąpił brak informacji o ocenie orzeczniczej – określony jako „nieustalona ocena” - tabl. 3.

W porównaniu z rokiem poprzednim, liczba orzeczeń pozytywnych (40,9 tys. z ustalonym stopniem niezdolności do pracy) zmniejszyła się o 6,2%. W strukturze tych orzeczeń według stopnia niezdolności do pracy, nie wystąpiły istotne zmiany. W grupie badanych, którzy uzyskali orzeczenie o niezdolności do pracy - 23,0 tys. osób, tj. 56,2% uznano za częściowo niezdolne do pracy, 13,4 tys. (32,7%) uzyskało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 4,5 tys. (11,1%) o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji (rys. 1).

Na podstawie art. 54, 55, 57, i 69 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 października 2001 r. (Dz. U. nr 131, poz. 1457) lekarze orzecznicy ZUS orzekając o niezdolności do pracy, w niektórych przypadkach ustalają jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej. Celem programu rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej jest przywrócenie zdolności do pracy osobom, które w następstwie choroby są zagrożone długotrwałą niezdolnością do pracy i jednocześnie rokują odzyskanie tej zdolności po przeprowadzeniu rehabilitacji. W 2017 r. podobnie jak w roku poprzednim wydano 1,8 tys. orzeczeń pierwszorazowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy i jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej, co stanowiło - 4,4% ogółu orzeczeń pozytywnych.

**/ bez orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

W związku z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy w 0,9% przypadków ustalono potrzebę jednoczesnej rehabilitacji leczniczej w tej grupie osób, a wśród badanych z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy - w 7,3% przypadków (tabl. 4).

Podobnie jak w latach poprzednich, orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych z ustaloną niezdolnością do pracy wydawane były częściej mężczyznom. W 2017 r. mężczyźni stanowili 64,3% tej grupy badanych.

Wśród osób, którym orzeczono całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji mężczyźni stanowili 61,6% badanych pierwszorazowo, całkowitą niezdolność do pracy – 65,0%, a częściową niezdolność do pracy - 64,4%. (tabl. 4).

**TABL. 3 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE
DLA CELÓW RENTOWYCH*/ W LATACH 2016-2017**

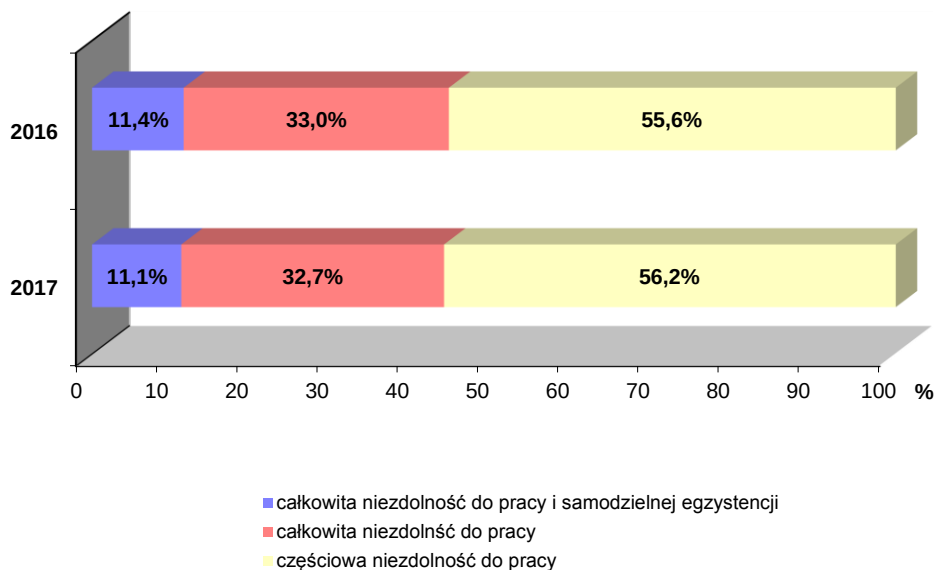
Orzeczenia a – rok poprzedni = 100		Liczba	W odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	2016	56 988	100,0
	2017	52 783	100,0
	a	92,6	x
z tego ustalające:			
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2016	4 947	8,7
	2017	4 533	8,6
	a	91,6	x
całkowitą niezdolność do pracy	2016	14 397	25,3
	2017	13 376	25,3
	a	92,9	x
częściową niezdolność do pracy	2016	24 233	42,5
	2017	22 953	43,5
	a	94,7	x
celowość przekwalifikowania zawodowego	2016	62	0,1
	2017	42	0,1
	a	67,7	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2016	162	0,3
	2017	165	0,3
	a	101,9	x
brak niezdolności do pracy**/	2016	12 078	21,2
	2017	10 647	20,2
	a	88,2	x
nieustalona ocena***/	2016	1 109	1,9
	2017	1 067	2,0
	a	96,2	x

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ dotyczy orzeczeń o braku częściowej niezdolności do pracy

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 1 Struktura orzeczeń pierwszorzazowych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy w latach 2016-2017

TABL. 4 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH

Stopień niezdolności do pracy	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	Liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	40 862	100,0	26 269	100,0	13 896	100,0	697	100,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	1 782	100,0	1 080	100,0	701	100,0	1	100,0
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	4 533	11,1	2 794	10,6	1 517	10,9	222	31,9
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	1	0,1	1	0,1	-	-	-	-
całkowitą niezdolność do pracy	13 376	32,7	8 694	33,1	4 242	30,5	440	63,1
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	116	6,5	74	6,8	42	6,0	-	-
częściową niezdolność do pracy	22 953	56,2	14 781	56,3	8 137	58,6	35	5,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	1 665	93,4	1 005	93,1	659	94,0	1	100,0

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Orzekając o niezdolności do pracy lekarze orzecznicy ZUS ustalają związek przyczynowy niezdolności do pracy z okolicznością jej powstania. Rozróżnia się trzy rodzaje okoliczności:

- ogólny stan zdrowia,
- wypadki przy pracy oraz wypadki w szczególnych okolicznościach,
- choroby zawodowe.

W 2017 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, niezdolność do pracy najczęściej związana była z ogólnym stanem zdrowia. Takie orzeczenie otrzymało 96,5% osób badanych dla celów rentowych po raz pierwszy. Udział orzeczeń o niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami przy pracy wyniósł 2,6%, a orzeczeń o niezdolności do pracy z tytułu chorób zawodowych 0,9%.

TABL. 5 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ GRUP UBEZPIECZONYCH

Orzeczenia	Liczba	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby Zawodowe
OGÓŁEM	40 633	39 230	1 054	349
z tego orzeczenia wydane:				
pracownikom ubiegającym się o rentę	35 400	34 060	996	344
osobom nie będącym pracownikami ubiegającym się o rentę	1 213	1 177	33	3
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	4 020	3 993	25	2

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką*

***/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach*

**TABL. 6 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI
POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ GRUP UBEZPIECZONYCH**

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki**/	choroby zawodowe
OGÓŁEM	100,0	96,5	2,6	0,9
z tego orzeczenia wydane:				
pracownikom ubiegającym się o rentę	100,0	96,2	2,8	1,0
osobom nie będącym pracownikami ubiegającym się o rentę	100,0	97,0	2,7	0,3
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	100,0	99,3	0,6	0,1

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką*

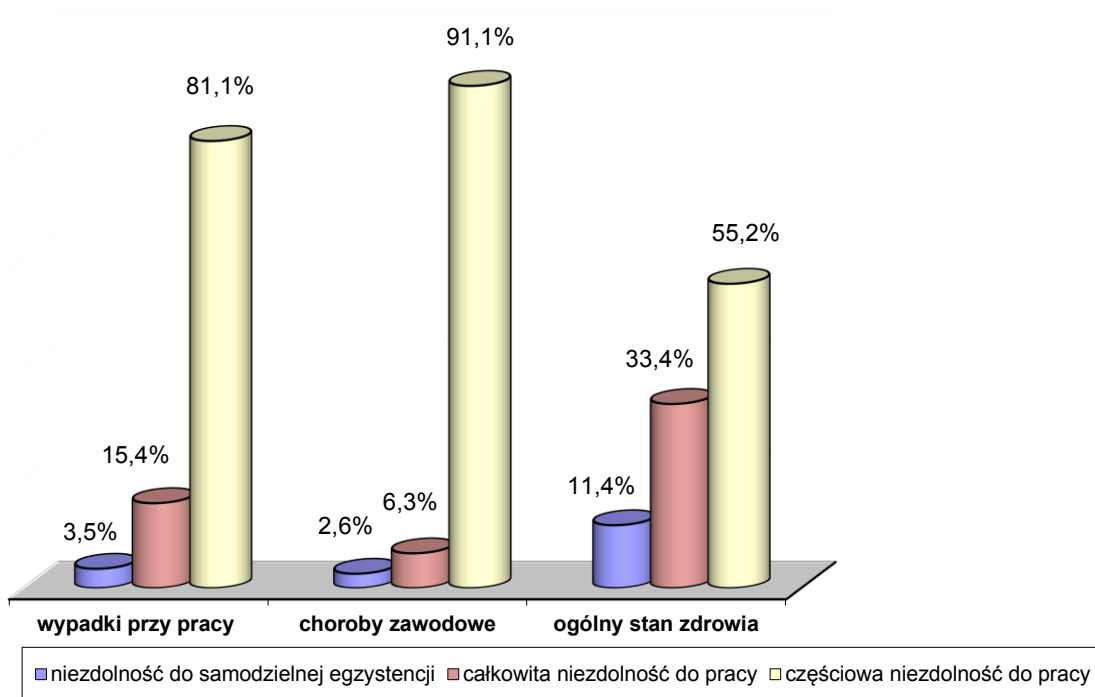
***/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach*

W zależności od okoliczności powodujących niezdolność do pracy odmiennie kształtował się stopień tej niezdolności (rys. 2, tabl.7-8).

Spośród osób niezdolnych do pracy z tytułu tzw. ogólnego stanu zdrowia, 55,2% badanych otrzymało orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy, 33,4% otrzymało orzeczenie o całkowitej niezdolności, a orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji stanowiły 11,4% badanej zbiorowości.

Z grupy poszkodowanych w wypadkach - 81,1% badanych uznano za częściowo niezdolnych do pracy, 15,4% otrzymało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 3,5% o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji. Natomiast w następstwie chorób zawodowych orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy lekarze orzecznicy wydali w 91,1% przypadków, za całkowicie niezdolnych do pracy uznano 6,3% osób, a całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczono tylko w 2,6% przypadków.

Rys. 2 Struktura orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według okoliczności powstania tej niezdolności

Orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych (bez orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką), w których ustalono stopień niezdolności do pracy, w 64,4% przypadków wydano mężczyznom. Udział mężczyzn w tej populacji osób w porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł - o 1,2 punktu procentowego. Wśród poszkodowanych w wyniku wypadków udział mężczyzn wyniósł 83,7%, wśród badanych z ogólnego stanu zdrowia – 64,0%, a wśród osób niezdolnych do pracy w następstwie chorób zawodowych 48,7% (tabl. 7) .

**TABL. 7 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI
POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ PŁCI OSÓB BADANYCH**

Orzeczenia	Liczba	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
Ogółem	40 633	39 230	1 054	349
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	4 506	4 460	37	9
całkowitą niezdolność do pracy	13 279	13 095	162	22
częściową niezdolność do pracy	22 848	21 675	855	318
Mężczyźni	26 152	25 100	882	170
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2 777	2 736	34	7
całkowitą niezdolność do pracy	8 636	8 474	145	17
częściową niezdolność do pracy	14 739	13 890	703	146
Kobiety	13 785	13 440	167	178
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	1 507	1 505	1	1
całkowitą niezdolność do pracy	4 204	4 185	14	5
częściową niezdolność do pracy	8 074	7 750	152	172
Nieustalona płeć***/	696	690	5	1
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	222	219	2	1
całkowitą niezdolność do pracy	439	436	3	-
częściową niezdolność do pracy	35	35	-	-

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką

**/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 8 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ PŁCI OSÓB BADANYCH

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	11,1	11,4	3,5	2,6
całkowitą niezdolność do pracy	32,7	33,4	15,4	6,3
częściową niezdolność do pracy	56,2	55,2	81,1	91,1
Mężczyźni	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	10,6	10,9	3,9	4,1
całkowitą niezdolność do pracy	33,0	33,8	16,4	10,0
częściową niezdolność do pracy	56,4	55,3	79,7	85,9
Kobiety	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	10,9	11,2	0,6	0,6
całkowitą niezdolność do pracy	30,5	31,1	8,4	2,8
częściową niezdolność do pracy	58,6	57,7	91,0	96,6
Nieustalona płeć***/	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	31,9	31,7	40,0	100,0
całkowitą niezdolność do pracy	63,1	63,2	60,0	-
częściową niezdolność do pracy	5,0	5,1	-	-

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką

**/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Z analizy przestrzennego zróżnicowania orzeczeń pierwszorazowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wydanych w 2017 r. wynika, że najwięcej wydano ich w województwach: mazowieckim - 14,5%, śląskim - 13,4% i wielkopolskim - 11,0%. Najmniej takich orzeczeń odnotowujemy w województwach: opolskim i podlaskim po (1,6%) oraz świętokrzyskim (2,3%)

– tabl. 9.

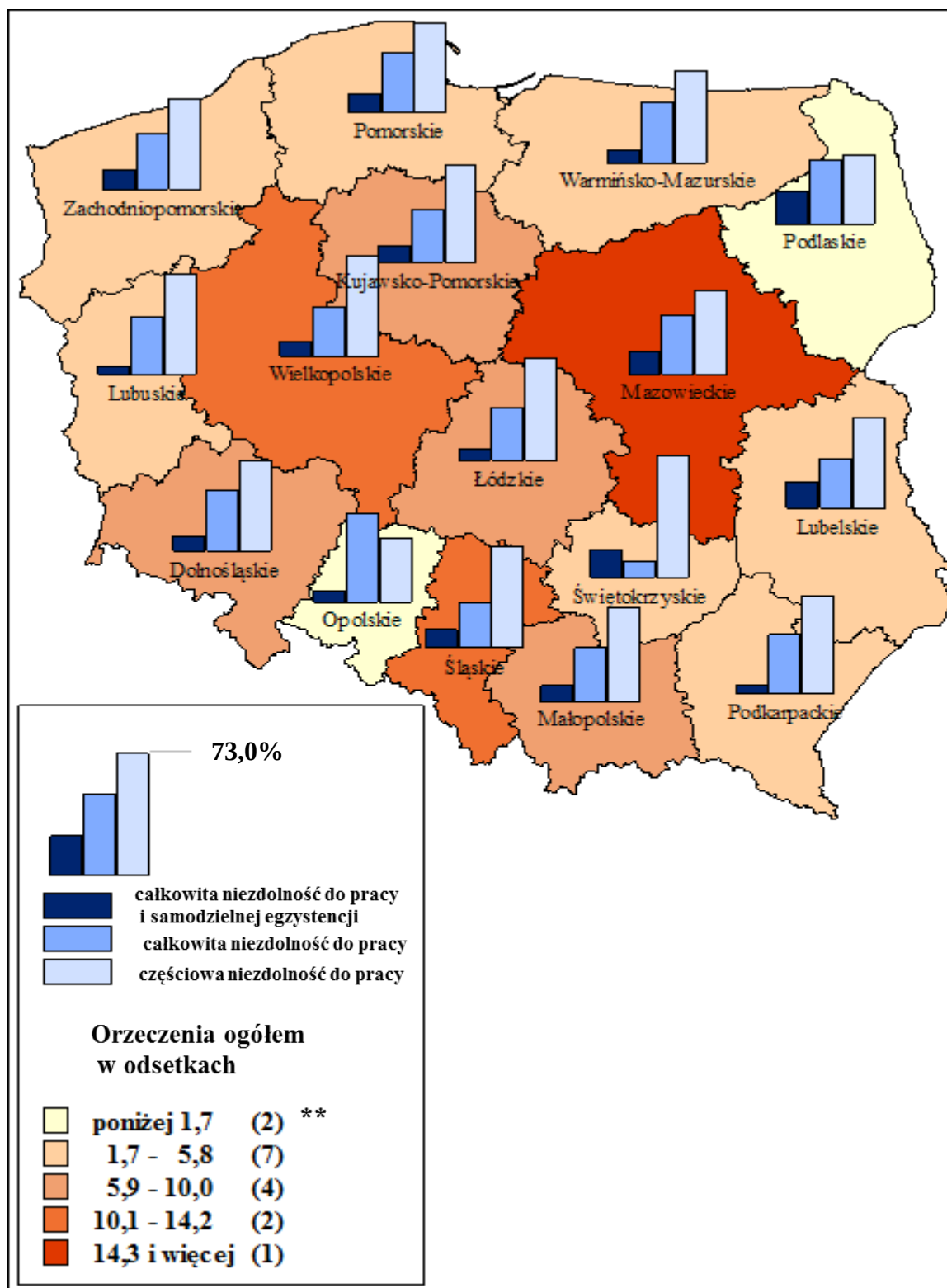
Najwyższy udział orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy (łącznie z orzeczeniami o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji) w ogólnej liczbie orzeczeń z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wystąpił w województwie opolskim i podlaskim – odpowiednio wynosił 61,1% i 58,4% (rys.3). Stosunkowo wysoki ten udział, wystąpił również w województwach: mazowieckim – 50,2% oraz pomorskim – 47,1%. Udział orzeczeń o częściowej niezdolności do pracy był najwyższy w województwie świętokrzyskim (rys. 4) - wynosił on 72,3%. W dalszej kolejności były to województwa: łódzkie – 60,6%, śląskie – 60,2% i wielkopolskie - 60,0%. Dla całego kraju udziały te wynosiły odpowiednio: 43,8% i 56,2%.

TABL. 9 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY W WOJEWÓDZTWACH

Województwo	Orzeczenia
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,9
Kujawsko-pomorskie	7,5
Lubelskie	5,1
Lubuskie	3,5
Łódzkie	7,7
Małopolskie	7,1
Mazowieckie	14,5
Opolskie	1,6
Podkarpackie	4,8
Podlaskie	1,6
Pomorskie	2,8
Śląskie	13,4
Świętokrzyskie	2,3
Warmińsko-mazurskie	3,8
Wielkopolskie	11,0
Zachodniopomorskie	5,4

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką*

Rys. 3 Struktura orzeczeń pierwszorazowych* dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według województw i stopnia niezdolności

* bez orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego lub kombatancką oraz bez orzeczeń wydanych w sprawie rent rodzinnych i dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną

** liczba województw

Wyniki analizy orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych w 2017 r. potwierdziły, że najczęściej powstawanie niezdolności do pracy powodowały choroby związane z ogólnym stanem zdrowia. Były to nowotwory - 23,9% ogółu orzeczeń, choroby układu krążenia - 19,5%, choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego - 15,1%, zaburzenia psychiczne - 11,1%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 7,5% oraz choroby układu nerwowego - 7,6% (tabl. 10-12 i rys. 5). Wymienione choroby były przyczyną wydania łącznie 84,7% ogółu orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych ustalających niezdolność do pracy.

Całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji powodowały głównie nowotwory (54,8% przypadków w tej grupie badanych), całkowitą niezdolność do pracy – nowotwory (42,2%) i choroby układu krążenia (19,2%), natomiast częściową niezdolność do pracy - choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego (24,1%), choroby układu krążenia (21,0%) i choroby psychiczne (14,0%).

W zależności od płci osób badanych struktura grup chorobowych kształtowała się odmiennie. U mężczyzn niezdolność do pracy powstawała najczęściej na skutek chorób układu krążenia - 25,1% przypadków, nowotworów - 20,0% i chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego – 14,2%, natomiast u kobiet spowodowana była w 30,0% przypadków chorobami nowotworowymi, w 17,5% przypadków chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego oraz w 15,7% przypadków zaburzeniami psychicznymi (tabl. 12, rys. 5).

Powstawanie niezdolności do pracy u osób z chorobami nowotworowymi powodowały głównie nowotwory złośliwe sutka – 15,3% oraz nowotwory złośliwe oskrzela i płuca – 13,5%. W przypadku zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania była to schizofrenia – 24,9%, a wśród osób z chorobami układu nerwowego, główną chorobą były zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych – 22,8% oraz stwardnienie rozsiane – 12,2%. Wśród osób z chorobami układu krążenia najczęściej wydawano orzeczenia o niezdolności do pracy na skutek przewlekłej choroby niedokrwiennej serca – 28,7% oraz następstw chorób naczyń mózgowych – 19,1%. W przypadku chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej były to choroby krążka międzykręgowego – 25,0% i choroba zwyrodnieniowa stawów biodrowych – 18,4%, a w związku z urazami kości stawów i tkanek miękkich były to następstwa urazów kończyny dolnej – 28,9% oraz kończyny górnej – 19,5%.

**TABL. 10 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH
USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WYDANE W LATACH 2016-2017
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe a – rok poprzedni = 100		Liczba	Orzeczenia ustalające:		
			niezdolność do samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2016 2017 a	43 577 40 862 93,8	4 947 4 533 91,6	14 397 13 376 92,9	24 233 22 953 94,7
w tym:					
nowotwory	2016 2017 a	10 522 9 753 92,7	2 845 2 485 87,3	6 100 5 644 92,5	1 577 1 624 103,0
zaburzenia psychiczne	2016 2017 a	5 059 4 538 89,7	90 116 128,9	1 308 1 205 92,1	3 661 3 217 87,9
choroby układu nerwowego	2016 2017 a	3 278 3 122 95,2	378 402 106,3	725 639 88,1	2 175 2 081 95,7
choroby układu krążenia	2016 2017 a	8 537 7 985 93,5	624 603 96,6	2 701 2 568 95,1	5 212 4 814 92,3
choroby układu oddechowego	2016 2017 a	1 034 1 005 97,2	41 30 73,2	251 232 92,4	742 743 100,1
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2016 2017 a	6 295 6 177 98,1	34 33 97,1	680 611 89,9	5 581 5 533 99,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2016 2017 a	3 165 3 064 96,8	234 211 90,2	648 637 98,3	2 283 2 216 97,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania	2016 2017 a	830 782 94,2	41 28 68,3	192 194 101,0	597 560 93,8
choroby układu trawiennego	2016 2017 a	1 002 954 95,2	40 46 115,0	437 397 90,8	525 511 97,3
choroby oka i przydatków oka	2016 2017 a	731 655 89,6	61 47 77,0	216 208 96,3	454 400 88,1
choroby układu moczowo-płciowego	2016 2017 a	601 529 88,0	30 25 83,3	347 335 96,5	224 169 75,4

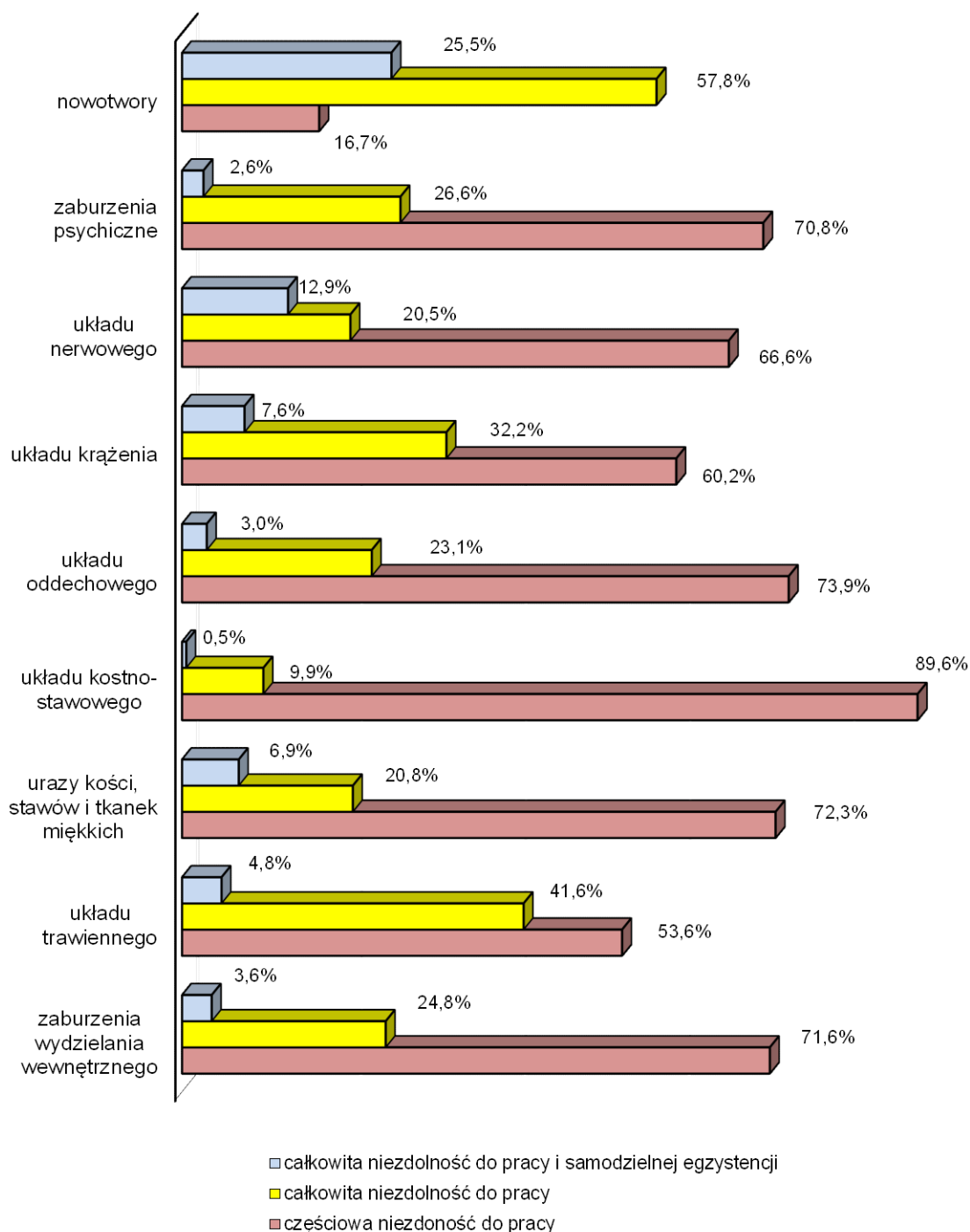
**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

**TABL. 11 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/,
W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WYDANYCH
W LATACH 2016-2017 WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			niezdolność do samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2016	100,0	100,0	100,0	100,0
	2017	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
nowotwory	2016	24,1	57,5	42,4	6,5
	2017	23,9	54,8	42,2	7,1
zaburzenia psychiczne	2016	11,6	1,8	9,1	15,1
	2017	11,1	2,6	9,0	14,0
choroby układu nerwowego	2016	7,5	7,6	5,0	9,0
	2017	7,6	8,9	4,8	9,1
choroby układu krążenia	2016	19,6	12,6	18,8	21,5
	2017	19,5	13,3	19,2	21,0
choroby układu oddechowego	2016	2,4	0,8	1,7	3,1
	2017	2,5	0,7	1,7	3,2
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2016	14,4	0,7	4,7	23,0
	2017	15,1	0,7	4,6	24,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2016	7,3	4,7	4,5	9,4
	2017	7,5	4,7	4,8	9,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2016	1,9	0,8	1,3	2,5
	2017	1,9	0,6	1,5	2,4
choroby układu trawiennego	2016	2,3	0,8	3,0	2,2
	2017	2,3	1,0	3,0	2,2
choroby oka i przydatków oka	2016	1,7	1,2	1,5	1,9
	2017	1,6	1,0	1,6	1,7
choroby układu moczowo-płciowego	2016	1,4	0,6	2,4	0,9
	2017	1,3	0,6	2,5	0,7

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

Rys. 4 Struktura orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych

**TABL. 12 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH
USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH
I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Wyszczególnienie	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach
OGÓŁEM	40 862	100,0	26 269	100,0	13 896	100,0	697	100,0
w tym :								
nowotwory	9 753	23,9	5 268	20,0	4 165	30,0	320	45,9
zaburzenia psychiczne	4 538	11,1	2 290	8,7	2 185	15,7	63	9,0
choroby układu nerwowego	3 122	7,6	1 840	7,0	1 259	9,1	23	3,3
choroby układu krążenia	7 985	19,5	6 580	25,1	1 312	9,4	93	13,3
choroby układu oddechowego	1 005	2,5	654	2,5	331	2,4	20	2,9
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	6 177	15,1	3 730	14,2	2 435	17,5	12	1,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	3 064	7,5	2 348	8,9	678	4,9	38	5,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywienia i przemiany metabolicznej	782	1,9	599	2,3	170	1,2	13	1,9
choroby układu trawiennego	954	2,3	626	2,4	277	2,0	51	7,3
choroby oka i przydatków oka	655	1,6	456	1,7	198	1,4	1	0,1
choroby układu moczowo- płciowego	529	1,3	357	1,4	168	1,2	4	0,6

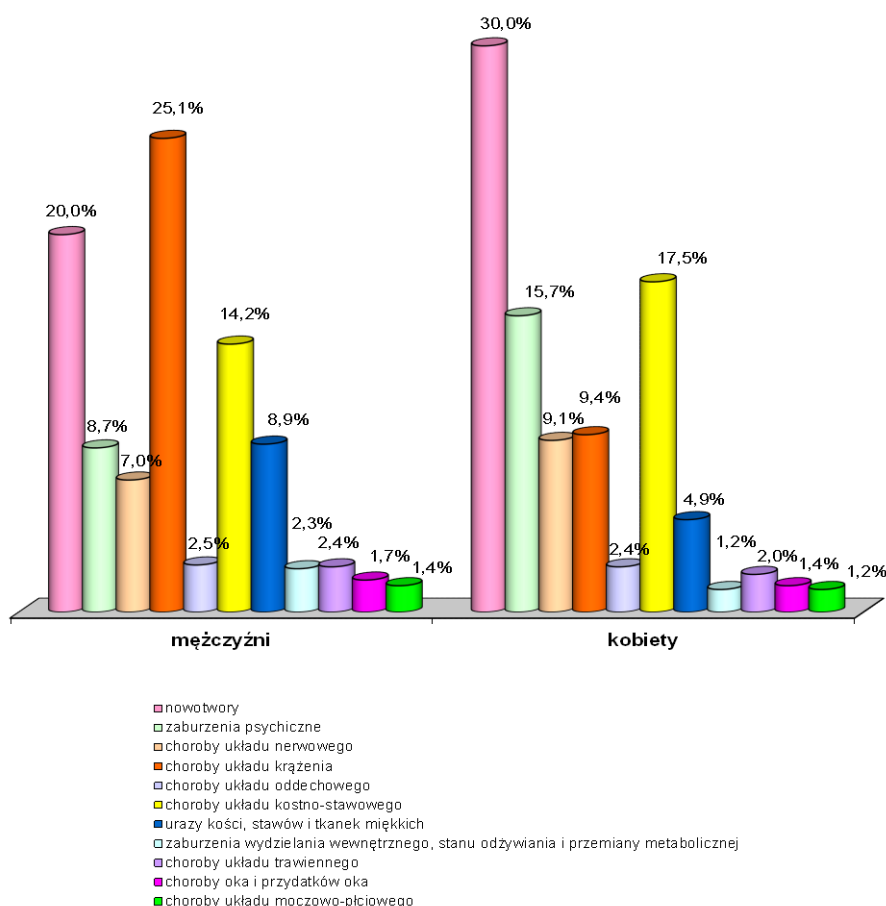
**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość
przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

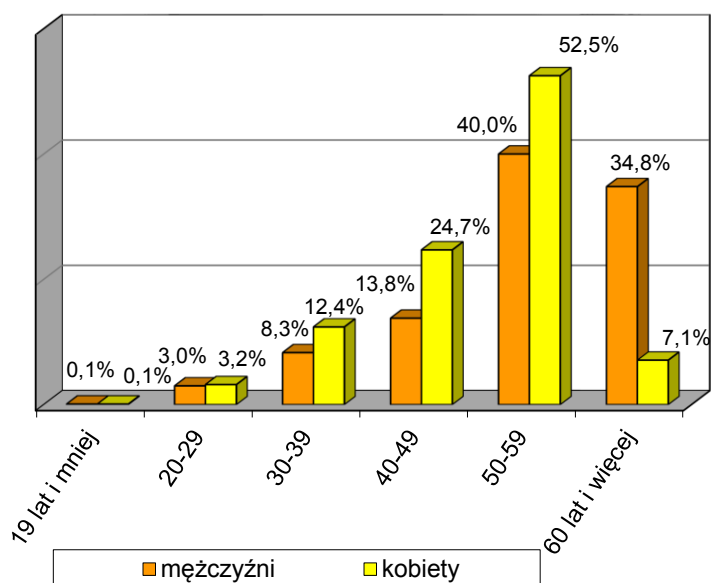
Średni wiek osób badanych w 2017 r., którym orzeczono niezdolność do pracy w sprawach rentowych wynosił 52,5 roku (mężczyźni – 54,1 roku, kobiety – 49,9 roku) i w porównaniu do roku poprzedniego nie zmienił się. Najliczniejszą grupę, tj. 43,6% ogółu badanych stanowiły osoby z przedziału wiekowego 50 - 59 lat. Niezależnie od stopnia niezdolności do pracy odsetek badanych w tym przedziale wiekowym był zbliżony.

Wśród osób z ustaloną całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji odsetek ten wynosił 44,1%, z całkowitą niezdolnością do pracy – 41,6%, a w grupie osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy – 44,6%. Kształtowanie się średniego wieku badanych w zależności od schorzenia będącego przyczyną niezdolności do pracy oraz stopnia tej niezdolności prezentują tablice 13 - 15.

Rys. 5 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych

Rys. 6 Struktura wieku osób badanych po raz pierwszy dla celów rentowych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy

TABL. 13 STRUKTURA ORZECZEŃ*, W KTÓRYCH USTALONO CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY I SAMODZIELNEJ EGZYSTENCJI WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	niewustalony wiek**/	
OGÓŁEM	100,0	0,0	2,8	6,5	15,1	44,1	22,8	3,8	4,9	46,7
w tym:										
nowotwory	100,0	-	1,4	4,3	13,8	47,4	23,9	3,0	6,2	54,6
zaburzenia psychiczne	100,0	-	4,3	5,2	8,6	50,9	21,6	6,9	2,5	55,6
choroby układu nerwowego	100,0	-	4,0	12,2	21,1	38,3	19,2	3,0	2,2	51,2
choroby układu krążenia	100,0	-	1,0	4,3	14,8	44,3	26,9	5,8	2,9	55,6
choroby układu oddechowego	100,0	-	-	3,3	3,3	40,0	30,0	13,4	10,0	58,3
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	-	15,2	9,1	45,5	18,2	9,1	2,9	55,2
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,5	16,6	20,4	23,2	20,9	9,5	3,3	5,6	43,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	-	3,6	14,3	50,0	28,6	3,5	-	56,1
choroby układu trawiennego	100,0	-	4,3	10,9	19,6	32,6	15,2	-	17,4	49,8
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	6,4	23,4	10,6	38,3	12,8	8,5	-	50,2
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	-	8,0	20,0	44,0	24,0	4,0	-	53,0

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwagę na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 14 STRUKTURA ORZECZEŃ*, W KTÓRYCH USTALONO CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	nieu ustalony wiek**/	
OGÓŁEM	100,0	0,1	3,6	9,7	16,5	41,6	22,1	3,1	3,3	50,5
w tym:										
nowotwory	100,0	0,0	2,2	6,6	15,7	46,9	23,4	2,3	2,9	53,6
zaburzenia psychiczne	100,0	0,9	11,4	27,2	21,1	24,6	8,8	2,1	3,9	44,1
choroby układu nerwowego	100,0	0,3	4,2	14,6	21,3	38,3	17,7	1,7	1,9	50,0
choroby układu krążenia	100,0	-	0,8	3,5	12,2	44,1	31,3	5,5	2,6	56,2
choroby układu oddechowego	100,0	-	0,9	4,3	6,5	40,9	35,3	5,6	6,5	56,8
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	4,1	10,1	16,0	40,4	21,8	5,8	1,8	52,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,2	12,2	17,4	19,8	30,6	14,3	1,9	3,6	46,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,5	0,5	7,2	20,1	46,9	14,9	3,7	6,2	52,6
choroby układu trawiennego	100,0	-	3,3	12,3	26,7	32,2	14,1	1,3	10,1	49,4
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	4,8	15,4	21,2	38,9	14,9	4,3	0,5	50,1
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	5,4	18,8	20,9	35,5	17,0	1,2	1,2	48,6

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

TABL. 15 STRUKTURA ORZECZEŃ*, W KTÓRYCH USTALONO CZĘŚCIOWĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓŁEM	100,0	0,0	2,8	10,0	18,2	44,6	21,9	2,3	0,2	50,5
w tym:										
nowotwory	100,0	0,1	1,9	8,6	23,1	47,8	17,4	1,0	0,1	51,8
zaburzenia psychiczne	100,0	0,0	4,5	17,7	21,8	40,6	12,1	2,9	0,4	49,3
choroby układu nerwowego	100,0	-	3,4	13,6	22,0	43,3	16,8	0,8	0,1	50,3
choroby układu krążenia	100,0	-	0,5	3,1	10,5	48,1	34,8	2,8	0,2	56,3
choroby układu oddechowego	100,0	-	0,1	3,4	9,7	46,7	31,1	8,7	0,3	57,2
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	0,0	1,6	8,0	18,5	47,9	22,5	1,5	-	53,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,2	8,2	18,1	22,1	35,2	14,4	1,6	0,2	47,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	1,4	7,7	20,5	44,8	23,4	2,0	0,2	52,9
choroby układu trawiennego	100,0	-	4,5	13,3	22,7	44,4	12,9	1,6	0,6	49,7
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,3	5,0	10,0	17,3	43,0	23,3	1,1	-	51,7
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	6,5	9,5	21,9	43,8	15,4	2,9	-	50,7

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

W zależności od charakteru i stopnia naruszenia organizmu oraz rokowań do odzyskania zdolności do pracy lekarz orzecznik określa przewidywany czas trwania niezdolności do pracy. Po jego upływie dalsze prawo do renty uzależnione jest od wydania nowego orzeczenia przez lekarza orzecznika na wniosek osoby zainteresowanej. Gdy naruszenie sprawności organizmu nie rokuje poprawy wówczas lekarz orzecznik wydaje orzeczenie na czas nieokreślony (bezterminowe).

W 2017 r. orzeczenia bezterminowe stanowiły 9,7% ogólnej liczby orzeczeń pierwszorzazowych o niezdolności do pracy, a więc były wydawane częściej niż w roku poprzednim. W 2016 r. odsetek takich orzeczeń wynosił 9,1%.

Przeciętny okres ważności orzeczeń wydanych w 2017 r. ustalających niezdolność do pracy wynosił 17,4 miesiąca i w porównaniu z rokiem poprzednim był średnio o 9 dni krótszy. Orzeczenia wydawane na okres do dwóch lat stanowiły ponad 70% ogółu orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy. W porównaniu do roku poprzedniego odsetek ten zmienił się nieznacznie.

Strukturę orzeczeń według okresu ich ważności zaprezentowano w tablicy 16, natomiast strukturę orzeczeń wydanych na czas określony obrazuje rys. 7.

Z przedstawionych danych w tabl. 16 wynika, że w analizowanym 2017 roku przeważały orzeczenia wydane na okres od 13 do 24 miesięcy. Takie orzeczenia otrzymało 37,8% badanych, a w 22,4% przypadków przewidywano, że niezdolność potrwa od 10 do 12 miesięcy.

TABL. 16 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

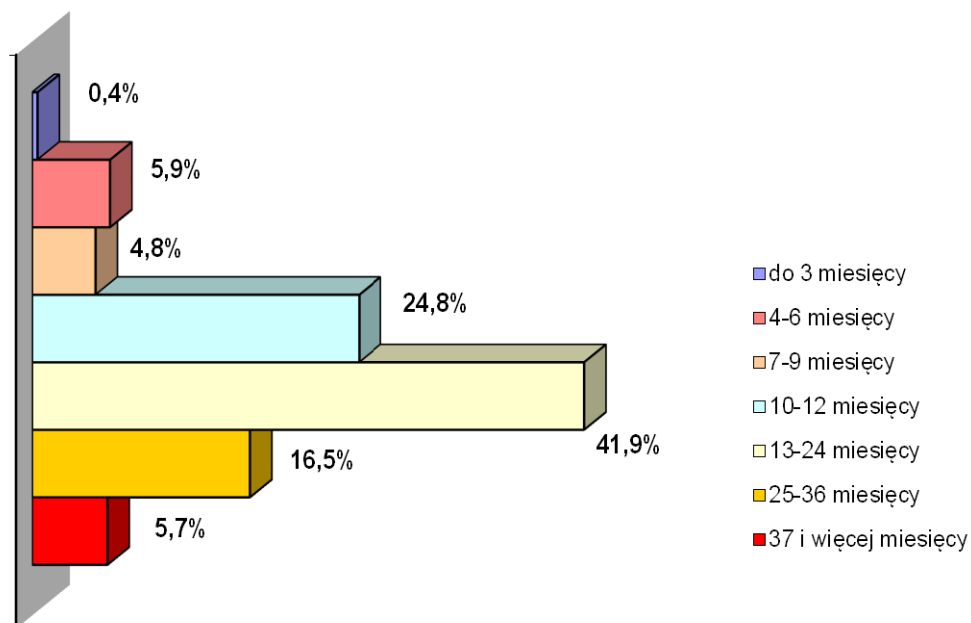
Okres ważności orzeczeń	Ogółem		Orzeczenia ustalające:					
			całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji		całkowitą niezdolność do pracy		częściową niezdolność do pracy	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	40 862	100,0	4 533	100,0	13 376	100,0	22 953	100,0
z tego wydane na okres:								
do 3 miesięcy	140	0,3	7	0,2	25	0,2	108	0,5
4 – 6 miesięcy	2 171	5,3	76	1,7	313	2,3	1 782	7,8
7 – 9 miesięcy	1 765	4,3	83	1,8	297	2,2	1 385	6,0
10 – 12 miesięcy	9 153	22,4	905	20,0	2 794	20,9	5 454	23,8
13 – 24 miesięcy	15 434	37,8	1 797	39,6	5 279	39,5	8 358	36,4
25 – 36 miesięcy	6 070	14,9	866	19,1	2 366	17,7	2 838	12,4
37 miesięcy i więcej	2 090	5,1	366	8,1	704	5,3	1 020	4,4
bezterminowe	3 975	9,7	430	9,5	1 558	11,6	1 987	8,7
nieustalony okres**/	64	0,2	3	0,0	40	0,3	21	0,0
Przeciętny okres ***/ niezdolności do pracy	17,4		19,9		18,7		16,2	

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

***/ przeciętny okres niezdolności do pracy liczony bez orzeczeń bezterminowych i orzeczeń o nieustalonym okresie

Rys. 7 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy wydanych na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

Okres ważności orzeczeń zależy istotnie od stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz od orzeczonego przez lekarza orzecznika stopnia niezdolności do pracy. Strukturę orzeczeń pierwszorazowych według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy oraz stopnia tej niezdolności i przyczyn chorobowych przedstawiono w tabl. 17 i 18.

W przypadku całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, przeciętny okres ważności orzeczeń wynosił 19,9 miesiąca, wśród osób z całkowitą niezdolnością do pracy okres ten wynosił 18,7 miesiąca, a dla orzeczeń z częściową niezdolnością do pracy – 16,2 miesiące.

Wśród osób z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczenia bezterminowe otrzymało 9,5% badanych, z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy - 11,6% ubezpieczonych, a z częściową niezdolnością do pracy - 8,7%. W roku poprzednim udział tych orzeczeń wynosił odpowiednio 9,2%, 10,7% i 8,2%.

**TABL. 17 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY ORAZ PRZEWIDYWANEGO
OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI W LATACH 2016-2017**

Okres ważności orzeczeń		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2016	100,0	11,4	33,0	55,6
	2017	100,0	11,1	32,7	56,2
z tego wydane na okres:					
do 3 miesięcy	2016	100,0	8,8	22,6	68,6
	2017	100,0	5,0	17,9	77,1
4 – 6 miesięcy	2016	100,0	4,9	16,9	78,2
	2017	100,0	3,5	14,4	82,1
7 – 9 miesięcy	2016	100,0	4,4	19,8	75,8
	2017	100,0	4,7	16,8	78,5
10 – 12 miesięcy	2016	100,0	10,4	29,7	59,9
	2017	100,0	9,9	30,5	59,6
13 – 24 miesięcy	2016	100,0	11,5	34,8	53,7
	2017	100,0	11,6	34,2	54,2
25 – 36 miesięcy	2016	100,0	14,1	38,6	47,3
	2017	100,0	14,3	39,0	46,7
37 miesięcy i więcej	2016	100,0	17,0	33,7	49,3
	2017	100,0	17,5	33,7	48,8
bezterminowe	2016	100,0	11,5	38,7	49,8
	2017	100,0	10,8	39,2	50,0
nieustalony okres niezdolności do pracy**/	2016	100,0	15,4	53,6	31,0
	2017	100,0	4,7	62,5	32,8

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Istotnym czynnikiem mającym wpływ na długość okresu ważności orzeczeń jest rodzaj schorzenia powodującego niezdolność do pracy. Orzeczenia bezterminowe najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby układu krążenia (22,6%) oraz choroby nowotworowe (22,3%) – tabl. 19.

Rozpatrując długość okresu ważności orzeczenia dla poszczególnych grup chorobowych zauważamy, że najwyższy odsetek badanych, którym wydano orzeczenie bezterminowe wystąpił wśród osób dotkniętych chorobami oka i przydatków oka - 20,8% oraz chorobami układu oddechowego - 20,3%. Najlepsze rokowania co do odzyskania zdolności do pracy dotyczyły osób z urazami kości, stawów i tkanek miękkich oraz chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego - odpowiednio 50,0% i 42,5% orzeczeń o niezdolności do pracy w tych grupach chorobowych wydana została na okres do 12 miesięcy – tabl. 18.

W dalszej kolejności były to osoby z chorobami układu trawiennego - 39,1% i chorobami psychicznymi – 34,4% orzeczeń wydanych do 12 miesięcy (tabl. 18, 19).

**TABL. 18 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/,
W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG
PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I PRZYCZYN
CHOROBOWYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na czas określony:							bezter- minowo	nieus- talony okres niezdol- ności do pracy**/	przecięt- ny okres niezdol- ności do pracy
		do 3 mie- sięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 mie- sięcy i więcej			
OGÓŁEM	100,0	0,3	5,3	4,3	22,4	37,8	14,9	5,1	9,7	0,2	17,4
w tym:											
nowotwory	100,0	0,2	1,7	2,0	21,0	42,1	18,9	4,9	9,1	0,1	18,8
zaburzenia psychiczne	100,0	0,3	5,2	3,1	25,8	37,3	14,6	5,1	8,5	0,1	17,3
choroby układu nerwowego	100,0	0,4	4,2	4,4	20,6	36,5	17,0	7,8	9,0	0,1	18,7
choroby układu krążenia	100,0	0,1	3,9	3,1	22,4	40,2	14,1	4,8	11,3	0,1	17,5
choroby układu oddechowego	100,0	0,1	3,6	2,7	20,0	29,8	17,4	6,1	20,3	0,0	18,8
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	0,5	10,3	8,5	23,2	35,1	10,7	3,5	8,2	0,0	15,3
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	1,0	14,3	10,5	24,2	31,7	9,0	3,6	5,6	0,1	14,2
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,8	3,3	2,8	22,4	39,8	14,6	5,6	10,2	0,5	17,7
choroby układu trawiennego	100,0	1,0	6,4	4,6	27,1	37,7	11,6	2,6	8,5	0,5	15,6
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	2,7	2,3	17,9	25,5	18,5	12,2	20,8	0,1	22,3
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	0,2	3,0	1,7	19,3	35,7	21,2	11,2	7,6	0,1	21,1

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość
przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**TABL. 19 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZYCZYN
CHOROBYCH I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na czas określony:							bezter- minowo	nieus- talony okres niezdol- ności do pracy**/
		do 3 mie- sięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 mie- sięcy i więcej		
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:										
nowotwory	23,9	11,4	7,5	10,9	22,4	26,6	30,4	23,1	22,3	28,1
zaburzenia psychiczne	11,1	9,3	10,9	8,0	12,8	11,0	10,9	11,1	9,7	9,4
choroby układu nerwowego	7,6	7,9	6,1	7,7	7,0	7,4	8,7	11,6	7,0	9,4
choroby układu krążenia	19,5	7,9	14,2	13,9	19,6	20,8	18,6	18,3	22,6	18,8
choroby układu oddechowego	2,5	0,7	1,7	1,5	2,2	1,9	2,9	2,9	5,1	1,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	15,1	20,7	29,2	29,6	15,6	14,1	10,9	10,5	12,7	7,8
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	7,5	22,9	20,2	18,2	8,1	6,3	4,6	5,1	4,3	6,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,9	4,3	1,2	1,2	1,9	2,0	1,9	2,1	2,0	6,3
choroby układu trawienneego	2,3	7,1	2,8	2,5	2,8	2,3	1,8	1,1	2,0	7,8
choroby oka i przydatków oka	1,6	-	0,8	0,8	1,3	1,1	2,0	3,8	3,4	1,6
choroby układu moczowo-płciowego	1,3	0,7	0,7	0,5	1,1	1,2	1,8	2,8	1,0	1,6

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość
przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

3. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE UPRAWNIAJĄCE DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WYDANE W 2017 ROKU

Zgodnie z ustawą z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2016 r., poz. 372) świadczenie rehabilitacyjne przysługuje ubezpieczonemu, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokują odzyskanie zdolności do pracy. Przysługuje ono na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy.

W 2017 r. orzeczenia pierwszorazowe lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało 103,5 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba wzrosła o 0,8%. Najwięcej przypadków uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego orzekano w związku z chorobami układu kostno-stawowego i mięśniowego - 27,2% oraz z urazami kości, stawów i tkanek miękkich – 18,3%. W dalszej kolejności uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego przyznawano w związku z zaburzeniami psychicznymi – 13,3%, chorobami nowotworowymi – 10,9%, chorobami układu krążenia - 10,1%, i chorobami układu nerwowego - 8,2%. Strukturę procentową orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydanych przez lekarzy orzeczników w ramach badań pierwszorazowych według wybranych grup chorobowych i płci zawiera tabl. 20 i rys. 8.

W przypadku badanych mężczyzn główną przyczyną orzekania świadczenia rehabilitacyjnego były choroby układu kostno-stawowego – 27,0% ogółu orzeczeń wydanych mężczyznom, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 24,0% oraz choroby układu krążenia – 14,5%. Wśród kobiet były to choroby układu kostno-stawowego – 27,5%, zaburzenia psychiczne – 18,9%, oraz choroby nowotworowe – 14,0%.

Główną okolicznością powodującą przyznanie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy, był ogólny stan zdrowia. W związku z tą okolicznością wydano 94,4% uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. Na skutek wypadków przy pracy ustalono 5,5% uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, a w związku z chorobami zawodowymi tylko 0,1%.

Przeciętny okres niezdolności do pracy dla osób uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił podobnie jak w roku poprzednim 4,9 miesiąca. Rozpatrując badanych z orzeczeniami o najdłuższym okresie, tj. 10 - 12 miesięcy zauważamy, że najczęściej uzyskiwały je osoby, u których występują choroby nowotworowe (58,5%) i choroby układu krążenia (11,7%) – tabl.24.

**Orzeczenia pierwszorazowe
Świadczenie rehabilitacyjne**

Rozpatrując poszczególne grupy chorobowe według okresu ważności orzeczenia, najwyższy odsetek badanych, którym wydano orzeczenie o najdłuższym okresie wystąpił wśród osób dotkniętych chorobami nowotworowymi - 31,9% oraz w drugiej kolejności chorobami układu krążenia – 6,9% - tabl. 23.

TABL. 20 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PŁCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	103 505	100,0	54 412	100,0	49 042	100,0	51	100,0
w tym:								
nowotwory	11 258	10,9	4 350	8,0	6 867	14,0	41	80,4
zaburzenia psychiczne	13 802	13,3	4 514	8,3	9 288	18,9	-	-
choroby układu nerwowego	8 528	8,2	4 203	7,7	4 323	8,8	2	3,9
choroby układu krążenia	10 442	10,1	7 875	14,5	2 566	5,2	1	0,0
choroby układu oddechowego	1 132	1,1	666	1,2	466	1,0	-	-
choroby układu trawiennego	2 158	2,1	1 386	2,5	768	1,6	4	7,8
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	28 179	27,2	14 686	27,0	13 493	27,5	-	-
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	18 971	18,3	13 080	24,0	5 890	12,0	1	2,0
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1 128	1,1	605	1,1	523	1,1	-	-
choroby zakaźne i pasożytnicze	522	0,5	334	0,6	187	0,4	1	2,0
choroby oka i przydatków oka	700	0,7	469	0,9	231	0,5	-	-
choroby układu moczowo-płciowego	931	0,9	337	0,6	594	1,2	-	-

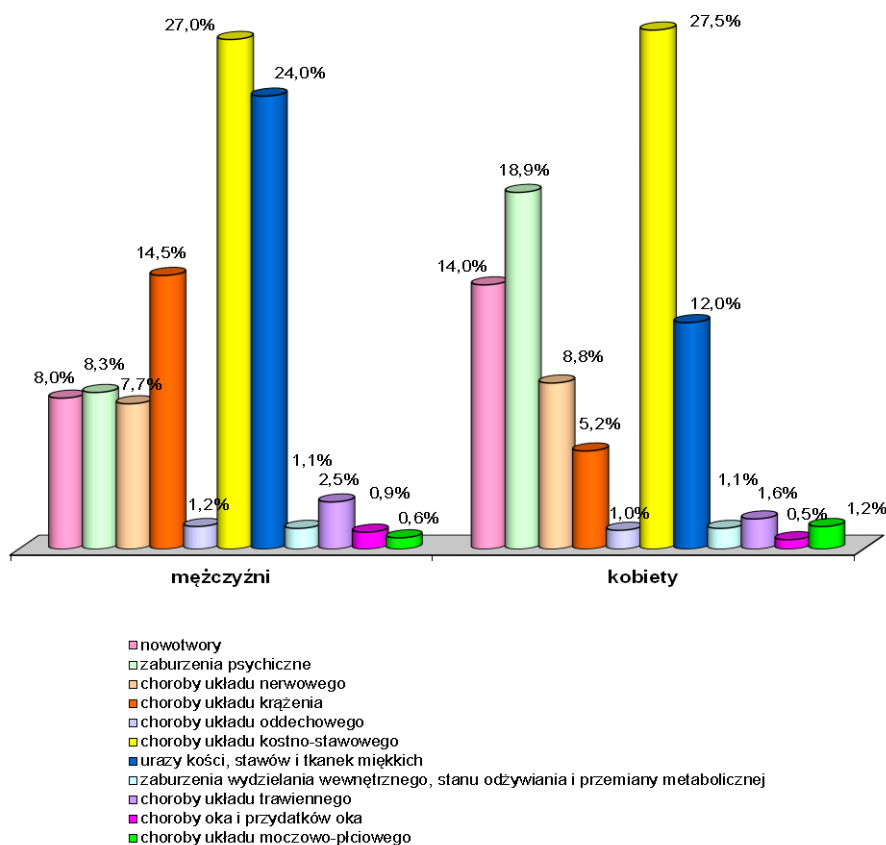
*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**TABL. 21 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO W LATACH 2016-2017
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH**

Grupy chorobowe a – okres poprzedni = 100		Liczba	Mężczyźni	Kobiety	Nieustalona płeć*/
OGÓŁEM	2016	102 728	53 410	49 267	51
	2017	103 505	54 412	49 042	51
	a	100,8	101,9	99,5	100,0
w tym:					
nowotwory	2016	10 840	3 989	6 818	33
	2017	11 258	4 350	6 867	41
	a	103,9	109,0	100,7	124,2
zaburzenia psychiczne	2016	14 360	4 591	9 768	1
	2017	13 802	4 514	9 288	-
	a	96,1	98,3	95,1	x
choroby układu nerwowego	2016	8 444	4 107	4 336	1
	2017	8 528	4 203	4 323	2
	a	101,0	102,3	99,7	200,0
choroby układu krążenia	2016	10 354	7 721	2 628	5
	2017	10 442	7 875	2 566	1
	a	100,8	102,0	97,6	20,0
choroby układu oddechowego	2016	1 163	671	492	-
	2017	1 132	666	466	-
	a	97,3	99,3	94,7	x
choroby układu trawiennego	2016	2 106	1 366	738	2
	2017	2 158	1 386	768	4
	a	102,5	101,5	104,1	200,0
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	2016	27 919	14 445	13 473	1
	2017	28 179	14 686	13 493	-
	a	100,9	101,7	100,1	x
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2016	18 605	12 889	5 714	2
	2017	18 971	13 080	5 890	1
	a	102,0	101,5	103,1	50,0
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania I przemiany metabolicznej	2016	1 193	647	545	1
	2017	1 128	605	523	-
	a	94,6	93,5	96,0	x
choroby zakaźne i pasożytnicze	2016	580	337	243	-
	2017	522	334	187	1
	a	90,0	99,1	77,0	x
choroby oka i przydatków oka	2016	649	435	214	-
	2017	700	469	231	-
	a	107,9	107,8	107,9	x
choroby układu moczowo- płciowego	2016	876	340	535	1
	2017	931	337	594	-
	a	106,3	99,1	111,0	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 8 **Struktura orzeczeń pierwszorazowych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych i płci**

Średni wiek osób, którym ustalono uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 47,2 roku (w przypadku mężczyzn – 48,2 roku, w przypadku kobiet – 46,0 roku) i w porównaniu do roku poprzedniego wzrósł o 5 miesięcy. Osoby w wieku 50 – 59 lat stanowiły 36,6% ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego, a w wieku 40 – 49 był to co czwarty ubezpieczony (tabl. 22). Najmłodsi badani, przeciętnie w wieku 44,0 roku, to świadczeniobiorcy z urazami kości, stawów i tkanek miękkich, natomiast najstarsi, przeciętnie w wieku 53,3 roku, to ubezpieczeni, u których wystąpiły choroby układu krążenia (tabl. 22).

**TABL. 22 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH
ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							Nieus- tałony wiek*/	Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,1	7,8	18,3	25,0	36,6	11,1	1,0	0,1	47,2
w tym:										
nowotwory	100,0	0,1	4,0	12,8	27,2	41,8	12,5	1,2	0,4	49,4
zaburzenia psychiczne	100,0	0,1	8,7	24,7	29,1	30,2	6,7	0,5	-	44,7
choroby układu nerwowego	100,0	0,0	5,4	19,0	28,0	36,9	9,9	0,8	0,0	47,4
choroby układu krążenia	100,0	0,0	1,8	6,6	18,2	49,2	21,8	2,4	-	53,3
choroby układu oddechowego	100,0	0,2	2,6	11,4	21,6	46,2	16,3	1,7	-	51,0
choroby układu trawienia	100,0	-	7,1	20,3	28,3	33,6	9,8	0,7	0,2	46,5
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	100,0	0,1	5,5	16,3	25,1	40,3	11,8	0,9	-	48,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,4	14,1	22,5	24,8	29,4	8,0	0,8	0,0	44,0
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,2	4,3	15,1	26,6	40,7	12,2	0,9	-	48,8
choroby zakaźne i pasożytnicze	100,0	-	5,9	18,0	27,2	39,5	8,4	0,8	0,2	47,4
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,1	7,4	12,7	22,9	39,9	15,1	1,9	-	49,1
choroby układu moczowo- płciowego	100,0	-	5,3	19,6	29,0	35,0	10,5	0,6	-	47,3

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

*Orzeczenia pierwszorazowe
Świadczenie rehabilitacyjne*

TABL. 23 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:				Przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	
OGÓŁEM	100,0	30,9	59,1	4,1	5,9	4,9
w tym:						
nowotwory	100,0	6,7	51,2	10,2	31,9	7,7
zaburzenia psychiczne	100,0	40,0	56,7	2,2	1,1	4,1
choroby układu nerwowego	100,0	32,4	61,3	3,4	2,9	4,5
choroby układu krążenia	100,0	20,2	67,9	5,0	6,9	5,4
choroby układu oddechowego	100,0	31,2	63,1	2,6	3,1	4,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	33,3	61,6	3,5	1,6	4,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	34,6	60,2	3,2	2,0	4,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	34,4	58,8	3,2	3,6	4,6
choroby układu trawiennego	100,0	36,6	55,0	4,7	3,7	4,6
choroby oka i przydatków oka	100,0	24,7	63,6	4,0	7,7	5,3
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	41,2	49,1	4,2	5,5	4,5

TABL. 24 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORZADOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH I PRZEWIDYWANE GO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:			
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
nowotwory	10,9	2,4	9,4	26,7	58,5
zaburzenia psychiczne	13,3	17,3	12,8	7,0	2,5
choroby układu nerwowego	8,2	8,6	8,6	6,9	4,0
choroby układu krążenia	10,1	6,6	11,6	12,1	11,7
choroby układu oddechowego	1,1	1,1	1,2	0,7	0,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	27,2	29,4	28,4	23,2	7,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	18,3	20,6	18,7	14,1	6,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,1	1,2	1,1	0,8	0,7
choroby układu trawiennego	2,1	2,5	1,9	2,4	1,3
choroby oka i przydatków oka	0,7	0,5	0,7	0,7	0,9
choroby układu moczowo-płciowego	0,9	1,2	0,7	0,9	0,8

Największą liczbę orzeczeń przyznających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w 2017 r. wydano: w województwie śląskim – 13,7% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim - 12,4%, wielkopolskim - 11,2% oraz łódzkim - 9,6%, najmniejszą w województwie opolskim - 1,6% i podlaskim – 2,3% (tabl. 25).

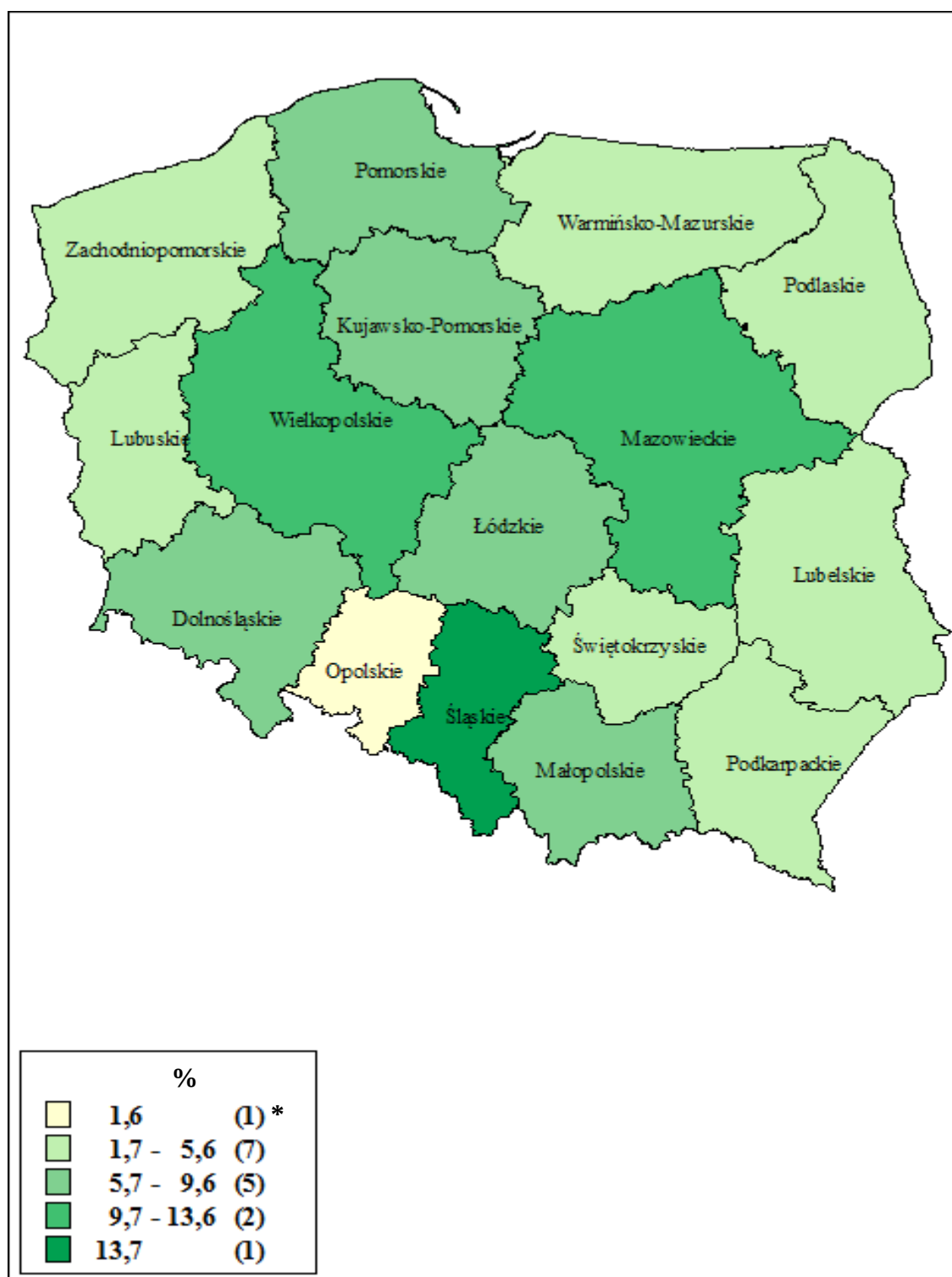
**TABL. 25 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH UPRAWNIAJĄCYCH
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WOJEWÓDZTW**

Województwo	Orzeczenia
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,9
Kujawsko-pomorskie	6,0
Lubelskie	4,7
Lubuskie	2,4
Łódzkie	9,6
Małopolskie	6,3
Mazowieckie	12,4
Opolskie	1,6
Podkarpackie	4,5
Podlaskie	2,3
Pomorskie	6,6
Śląskie	13,7
Świętokrzyskie	3,2
Warmińsko-mazurskie	3,2
Wielkopolskie	11,2
Zachodniopomorskie	4,4

Podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych, lekarze orzecznicy wydając orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w wielu przypadkach ustalają jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS. Prewencja rentowa realizowana przez program rehabilitacji leczniczej jest jednym z zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i ma na celu przywrócenie zdolności do pracy ubezpieczonym zagrożonym częściową bądź całkowitą niezdolnością do pracy.

Rehabilitacji leczniczej podlegają schorzenia: narządu ruchu, układu krążenia, układu oddechowego, choroby psychosomatyczne, nowotwory gruczołu piersiowego oraz choroby narządu głosu.

Rys. 9 Struktura orzeczeń pierwszorzutowych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według województw

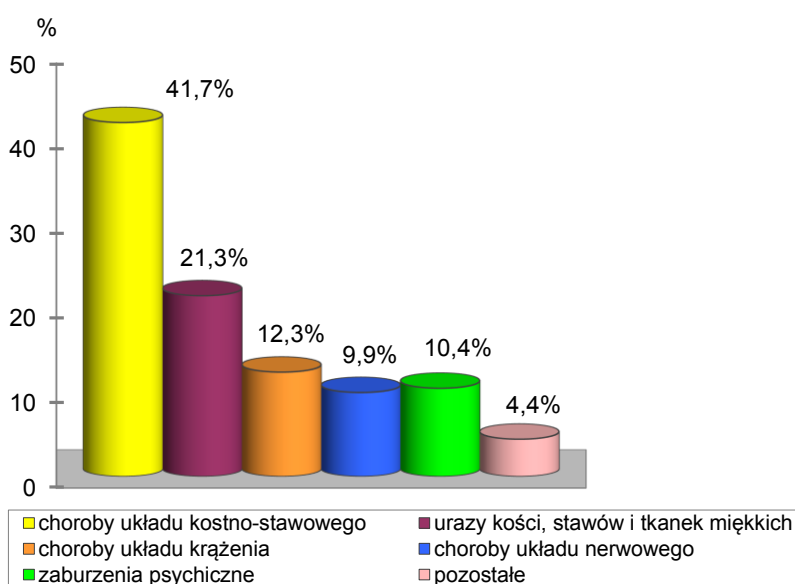

* liczba województw

W 2017 r. na 103,5 tys. orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano 19,2 tys. tj. 18,5% orzeczeń z jednoczesnym ustaleniem potrzeby rehabilitacji leczniczej.

W tej grupie osób, w 63,0% przypadków, konieczność rehabilitacji leczniczej orzeczono w związku z chorobami układu kostno-stawowego oraz urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Strukturę orzeczeń według grup chorobowych, które wiązały się z potrzebą przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej przedstawia rys. 10.

Rys. 10 Struktura orzeczeń pierwszorzazowych ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej uprawnionym do świadczenia rehabilitacyjnego według grup chorobowych

4. ORZECZENIA PONOWNE DLA CELÓW RENTOWYCH */ WYDANE W 2017 ROKU

Badania ponowne rencistów umożliwiają ustalenie zmian stanu zdrowia badanych po upływie czasu określonego w poprzednim orzeczeniu. Ich wynikiem jest: utrzymanie, zmiana poprzednio orzeczonego stopnia niezdolności do pracy lub stwierdzenie braku niezdolności do pracy.

Badania te przeprowadzane są przez lekarzy orzeczników ZUS na wniosek zainteresowanego, występującego o ponowne stwierdzenie niezdolności do pracy, po przedstawieniu przez niego dokumentacji medycznej. Z reguły badaniom ponownym poddawane są osoby mające orzeczenie o niezdolności do pracy wydane na czas określony. Nie wyklucza się też badania osób z bezterminowym orzeczeniem o niezdolności do pracy.

W 2017 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali na podstawie badań ponownych 303,1 tys. orzeczeń. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba wzrosła o 9,1 tys., tj. o 3,1%. W wyniku tych badań 20,1 tys. osób tj. 6,6% ogółu badanych zostało uznanych za całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji, 42,5 tys. (14,0%) za całkowicie niezdolne do pracy, 118,3 tys. (39,0%) za częściowo niezdolne do pracy, 79,6 tys. (26,3%) otrzymało uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego, a 0,1 tys. osób orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego. U pozostałych 42,5 tys. (14,1%) stwierdzono brak niezdolności do pracy lub brak całkowitej niezdolności do pracy, bądź brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, a także brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego oraz nie została ustalona ocena orzeczenia.

W porównaniu do roku poprzedniego liczba orzeczeń ponownych (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, jego braku oraz orzeczeń ustalających celowość przekwalifikowania zawodowego) wzrosła o 3,2% i wynosiła 210,2 tys.

Z tej liczby w przypadku 180,9 tys. osób (86,1%) badanych ponownie wydano orzeczenia ustalające niezdolność do pracy. Brak całkowitej niezdolności do pracy lub całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczone dla 10,6 tys. osób (5,1%), a w przypadku 15,0 tys. osób, tj. 7,1% uznano, że są zdolne do pracy (tabl. 26).

Należy jednak zaznaczyć, że orzeczenia o braku całkowitej niezdolności do pracy lub o braku całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, w przypadku orzeczeń ponownych rentowych, oznaczają z reguły utrzymanie dotychczasowego stopnia niezdolności do pracy i nie wykluczają badanych z populacji osób otrzymujących renty.

*/ bez orzeczeń ponownych w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 26 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W LATACH 2016-2017

Orzeczenia		Liczba	W odsetkach
a – rok poprzedni = 100			
OGÓŁEM	2016	294 016	100,0
	2017	303 096	100,0
	a	103,1	x
z tego ustalające:			
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2016	20 695	7,0
	2017	20 144	6,6
	a	97,3	x
całkowitą niezdolność do pracy	2016	41 583	14,1
	2017	42 488	14,0
	a	102,2	x
częściową niezdolność do pracy	2016	112 636	38,3
	2017	118 316	39,0
	a	105,0	x
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	2016	76 213	25,9
	2017	79 563	26,3
	a	104,4	x
celowość przekwalifikowania zawodowego	2016	184	0,1
	2017	113	0,0
	a	61,4	x
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	2016	6 771	2,3
	2017	6 415	2,1
	a	94,7	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2016	4 692	1,6
	2017	4 232	1,4
	a	90,2	x
brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2016	14 009	4,8
	2017	13 253	4,4
	a	94,6	x
brak niezdolności do pracy	2016	16 767	5,7
	2017	15 019	5,0
	a	89,6	x
nieustalona ocena**/	2016	466	0,2
	2017	3 553	1,2
	a	762,4	x

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Wśród badanych ponownie w celach rentowych, podobnie jak w całej populacji, przeważali mężczyźni, stanowiąc 65,5% ogółu. Przeważający udział mężczyzn dotyczy wszystkich grup wiekowych, a najwyższy ich odsetek odnotowujemy wśród osób w wieku 60 - 64 lat - 91,4% oraz w wieku powyżej 65 roku życia – 87,0%.

Średni wiek osób badanych ponownie w 2017 r. wynosił 54,1 roku (mężczyźni - 55,3 roku, kobiety - 51,9 roku) i był wyższy w porównaniu do roku poprzedniego średnio o 5 m-cy.

**TABL. 27 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG PŁCI I WIEKU OSÓB BADANYCH**

Wiek	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba
OGÓŁEM	210 167	100,0	137 682	100,0	71 923	100,0	562
19 lat i mniej	8	0,0	5	0,0	3	0,0	-
20 – 29	1 923	0,9	1 356	1,0	567	0,8	-
30 – 39	13 165	6,3	7 920	5,7	5 245	7,3	-
40 – 49	35 690	17,0	19 256	14,0	16 430	22,8	4
50 – 59	100 748	47,9	56 335	40,9	44 403	61,7	10
60 – 64	51 508	24,5	47 082	34,2	4 422	6,2	4
65 lat i więcej	6 585	3,1	5 728	4,2	853	1,2	4
nieustalony wiek**/	540	0,3	-	-	-	-	540
Średni wiek	54,1		55,3		51,9		x

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia, bądź ich brak do świadczenia rehabilitacyjnego, celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Spośród 180,9 tys. orzeczeń z ustalonym stopniem niezdolności do pracy, lekarze orzecznicy ZUS ustalili jednocześnie dla 5,0 tys., tj. 2,8% osób potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej. W 93,8% przypadków rehabilitacja ta dotyczyła osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy (tabl. 28).

TABL. 28 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH I STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Stopień niezdolności do pracy	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	180 948	100,0	120 023	100,0	60 415	100,0	510	100,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	4 998	100,0	3 110	100,0	1 888	100,0	-	-
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	20 144	11,1	13 617	11,4	6 212	10,3	315	61,8
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	2	0,0	2	0,0	-	-	-	-
całkowitą niezdolność do pracy	42 488	23,5	28 858	24,0	13 474	22,3	156	30,6
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	307	6,2	204	6,6	103	5,5	-	-
częściową niezdolność do pracy	118 316	65,4	77 548	64,6	40 729	67,4	39	7,6
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	4 689	93,8	2 904	93,4	1 785	94,5	-	-

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Niezdolność do pracy osób badanych ponownie w 2017 r. najczęściej powodowały zaburzenia psychiczne - 20,3% ogółu badanych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy, choroby układu krążenia - w 20,2% oraz choroby układu kostno-stawowego - 16,1%.

W zależności od stopnia niezdolności do pracy rozkład poszczególnych grup chorobowych był odmienny.

Całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzekano głównie na skutek chorób nowotworowych – 26,4% przypadków, chorób układu krążenia - 18,4%, chorób układu nerwowego – 15,1% oraz zaburzeń psychicznych - 12,6%. Natomiast całkowitą niezdolność do pracy - na skutek zaburzeń psychicznych - 27,7%, chorób układu krążenia - 20,1% i nowotworów - 16,6%, a częściową niezdolność do pracy - na skutek chorób układu kostno-stawowego - 21,2%, chorób układu krążenia - 20,6% i zaburzeń psychicznych - 19,0% i (tabl. 29, 30).

TABL. 29 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH WYDANE W LATACH 2016-2017

Grupy chorobowe a – rok poprzedni = 100		Liczba	Stopień niezdolności do pracy:		
			całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowita niezdolność do pracy	częściowa niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2016	174 914	20 695	41 583	112 636
	2017	180 948	20 144	42 488	118 316
	a	103,4	97,3	102,2	105,3
w tym:					
nowotwory	2016	18 447	5 502	7 002	5 943
	2017	18 678	5 319	7 050	6 309
	a	101,3	96,7	100,7	106,2
zaburzenia psychiczne	2016	34 983	2 638	11 068	21 277
	2017	36 806	2 537	11 788	22 481
	a	105,2	96,2	106,5	105,7
choroby układu nerwowego	2016	15 838	2 839	2 886	10 113
	2017	16 986	3 049	2 895	11 042
	a	107,2	107,4	101,4	109,2
choroby układu krążenia	2016	35 141	3 758	8 297	23 086
	2017	36 554	3 700	8 526	24 328
	a	104,0	98,5	102,8	105,4
choroby układu oddechowego	2016	5 712	309	947	4 456
	2017	5 692	294	1 016	4 382
	a	99,6	95,1	107,3	98,3
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2016	27 805	804	3 355	23 646
	2017	29 152	775	3 337	25 040
	a	104,8	96,4	99,5	105,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2016	12 693	907	2 109	9 677
	2017	13 167	908	2 096	10 163
	a	103,7	100,1	99,4	105,0
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2016	5 133	451	884	3 798
	2017	5 176	453	908	3 815
	a	100,8	100,4	102,7	100,4
choroby układu trawiennego	2016	2 770	160	825	1 785
	2017	2 883	160	851	1 872
	a	104,1	100,0	103,2	104,9
choroby oka i przydatków oka	2016	3 513	631	993	1 889
	2017	3 534	656	925	1 953
	a	100,6	104,0	93,2	103,4
choroby układu moczowo-płciowego	2016	2 417	411	1 129	877
	2017	2 514	385	1 170	959
	a	104,0	93,7	103,6	109,4

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**TABL. 30 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG WYBRANYCH
GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Stopień niezdolności do pracy:			Średni wiek w latach
		całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowita niezdolność do pracy	częściowa niezdolność do pracy	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	52,5
w tym:					
nowotwory	10,3	26,4	16,6	5,3	53,5
zaburzenia psychiczne	20,3	12,6	27,7	19,0	48,1
choroby układu nerwowego	9,4	15,1	6,8	9,3	50,4
choroby układu krążenia	20,2	18,4	20,1	20,6	56,2
choroby układu oddechowego	3,1	1,5	2,4	3,7	57,1
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	16,1	3,8	7,9	21,2	53,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	7,3	4,5	4,9	8,6	47,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2,9	2,2	2,1	3,2	52,9
choroby układu trawiennego	1,6	0,8	2,0	1,6	49,6
choroby oka i przydatków oka	2,0	3,3	2,2	1,7	51,1
choroby układu moczowo- płciowego	1,4	1,9	2,8	0,8	49,5

**/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

W wyniku analizy okresu ważności wydanych orzeczeń ponownych ustalono, że w 81,6% przypadków orzeczenia wydane zostały na czas określony i w stosunku do 2016 r. ich udział zmniejszył się o 4,9 punktu procentowego - tabl. 31.

W zależności od orzeczonego stopnia niezdolności do pracy odsetek orzeczeń bezterminowych wynosił (tabl. 32):

- w przypadku całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji - 16,8%,
- w przypadku całkowitej niezdolności do pracy - 19,4%,
- w przypadku częściowej niezdolności do pracy - 18,3%.

Na długość okresu ważności orzeczenia istotny wpływ ma rodzaj choroby powodującej niezdolność do pracy. Rozpatrując poszczególne choroby według okresu ważności orzeczeń obserwujemy, że największy odsetek orzeczeń bezterminowych występuje wśród osób z chorobami układu oddechowego - 25,7%, z chorobami oka i przydatków oka – 25,0%, i chorobami układu krążenia – 22,4%. Najwyższy odsetek osób, którym orzeczono niezdolność do pracy na czas określony występuje głównie wśród rencistów, u których wystąpiły choroby układu trawiennego, nowotwory i choroby układu moczowo-płciowego, a z niewymienionych w tabeli grup chorobowych są to osoby dotknięte chorobami krwi i narządów krwiotwórczych oraz chorobami zakaźnymi i pasożytniczymi.

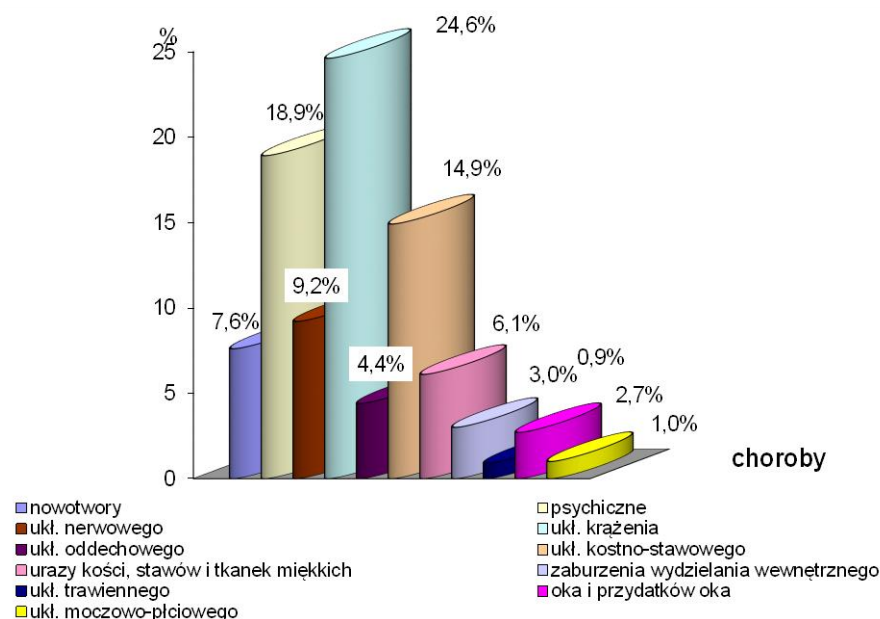
TABL. 31 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA TEJ NIEZDOLNOŚCI ORAZ JEJ PRZYCZYN CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Liczba	Orzeczenie wydane na czas określony							bezt- minowo	nieus- talony okres**/
		do 3 mie- sięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 mie- sięcy i więcej		
OGÓŁEM	180 948	439	4 876	4 241	14 489	29 779	43 025	50 736	33 270	93
w tym:										
nowotwory	18 678	48	492	555	2 759	5 322	4 015	2 932	2 533	22
zaburzenia psychiczne	36 806	58	469	327	1 904	4 550	10 055	13 131	6 302	10
choroby układu nerwowego	16 986	30	321	286	1 132	2 465	4 220	5 464	3 059	9
choroby układu krążenia	36 554	92	827	658	2 608	5 521	8 701	9 927	8 201	19
choroby układu oddechowego	5 692	17	153	100	265	690	1 393	1 611	1 460	3
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	29 152	93	1 499	1 334	2 837	5 404	6 297	6 718	4 962	8
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	13 167	55	689	623	1 207	2 233	2 718	3 608	2 030	4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	5 176	9	57	54	370	732	1 299	1 658	997	-
choroby układu trawiennego	2 883	6	85	71	310	634	726	743	302	6
choroby oka i przydatków oka	3 534	2	32	26	158	345	745	1 339	884	3
choroby układu moczowo- płciowego	2 514	2	31	23	140	374	681	913	345	5

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 11 Struktura orzeczeń ponownych*/ z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wydanych bezterminowo według wybranych grup chorobowych

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 32 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Okres ważności orzeczeń	Liczba	Orzeczenia ustalające:		
		całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	180 948	20 144	42 488	118 316
z tego wydane na				
do 12 miesięcy	24 045	3 171	4 313	16 561
13 – 24 miesięcy	29 779	4 511	6 864	18 404
25 – 36 miesięcy	43 025	4 119	10 111	28 795
37 miesięcy i więcej	50 736	4 934	12 933	32 869
bezterminowe	33 270	3 394	8 225	21 651
nieustalony okres*/	93	15	42	36

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**TABL. 33 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY ORAZ PRZEWIDYWANEGO OKRESU
JEJ TRWANIA W 2017 ROKU**

Okres ważności orzeczeń	Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
		całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	100,0	11,1	23,5	65,4
z tego wydane na okres:				
do 12 miesięcy	100,0	13,2	17,9	68,9
13 – 24 miesięcy	100,0	15,1	23,1	61,8
25 – 36 miesięcy	100,0	9,6	23,5	66,9
37 miesięcy i więcej	100,0	9,7	25,5	64,8
bezterminowe	100,0	10,2	24,7	65,1
nieustalony okres**/	100,0	16,1	45,2	38,7
Przeciętny okres***/ niezdolności do pracy	17,4	19,9	18,7	16,2

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

***/ przeciętny okres niezdolności do pracy liczony bez orzeczeń bezterminowych i orzeczeń o nieustalonym okresie

5. ORZECZENIA PONOWNE UPRAWNIAJĄCE DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WYDANE W 2017 ROKU

W 2017 r. orzeczenia ponowne lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało – 79,6 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba zwiększyła się o 3,4 tys., tj. o 4,4%. Ponowne ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego z reguły jest przedłużeniem orzeczenia pierwszorazowego tego świadczenia, dlatego też udział głównych grup chorobowych, z tytułu których przyznano świadczenie rzadko ulega zmianie.

Największy udział uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzekano ponownie w związku z chorobami układu kostno-stawowego i mięśniowego - 31,2%, z zaburzeniami psychicznymi – 17,1% oraz z urazami kości, stawów i tkanek miękkich – 16,8%. W dalszej kolejności uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego przyznawano w związku z chorobami układu krążenia – 9,4%, z chorobami układu nerwowego - 9,2% i nowotworami – 5,8%. W przypadku badanych mężczyzn główną przyczyną orzekania świadczenia rehabilitacyjnego były choroby układu kostno-stawowego – 30,7% ogółu orzeczeń wydanych mężczyznom, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 22,2% oraz choroby układu krążenia – 13,3%. Wśród kobiet były to choroby układu kostno-stawowego – 31,8%, zaburzenia psychiczne – 24,4%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 11,0% oraz choroby układu nerwowego – 9,8%.

Strukturę procentową orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydanych przez lekarzy orzeczników w ramach badań ponownych według wybranych grup chorobowych i płci zawiera tabl. 34 i rys. 12.

Średni wiek osób, którym ustalono ponownie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 47,9 roku (mężczyźni – 48,9 roku, kobiety – 46,9 roku). Z uwagi na to, że jest to często kontynuacja uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzeczonego po raz pierwszy, średni wiek tej grupy badanych jest wyższy o blisko rok od średniego wieku osób z orzeczeniem pierwszorazowym uprawniającym do świadczenia rehabilitacyjnego. Osoby w wieku 40 – 59 lat stanowiły 65,1% ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego (tabl. 36).

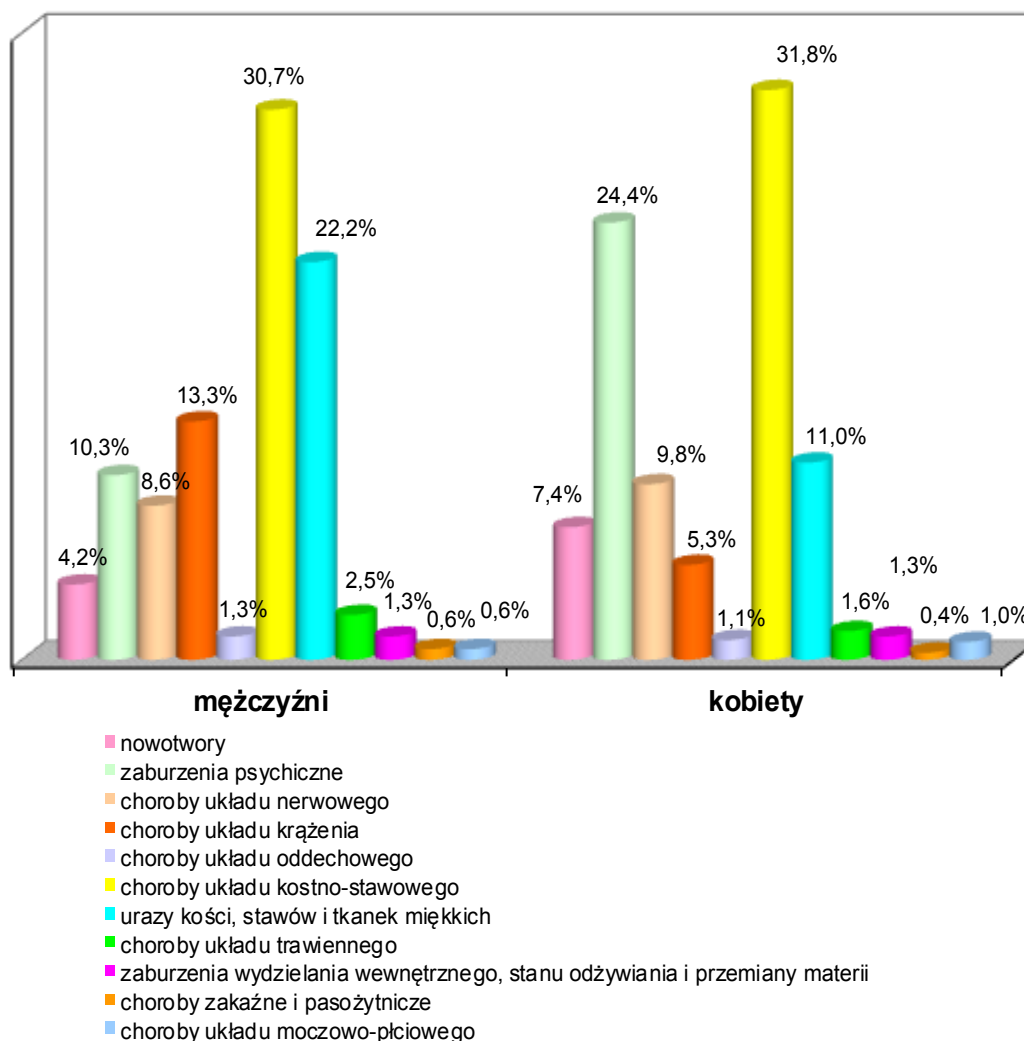
Najmłodsi badani, to świadczeniobiorcy z urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Ich średni wiek wynosił 44,6 roku. Najstarsi zaś, to ubezpieczeni z chorobami układu krążenia – średnio w wieku 53,3 roku.

**TABL. 34 ORZECZENIA PONOWNE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA
REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PŁCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/	
	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach
OGÓŁEM	79 563	100,0	41 191	100,0	38 349	100,0	23	100,0
w tym:								
nowotwory	4 594	5,8	1 730	4,2	2 852	7,4	12	52,2
zaburzenia psychiczne	13 614	17,1	4 260	10,3	9 353	24,4	1	4,3
choroby układu nerwowego	7 306	9,2	3 528	8,6	3 777	9,8	1	4,3
choroby układu krążenia	7 518	9,4	5 478	13,3	2 038	5,3	2	8,7
choroby układu oddechowego	968	1,2	543	1,3	423	1,1	2	8,7
choroby układu trawiennego	1 640	2,1	1 036	2,5	603	1,6	1	4,3
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	24 835	31,2	12 633	30,7	12 201	31,8	1	4,3
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	13 355	16,8	9 152	22,2	4 202	11,0	1	4,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1 019	1,3	529	1,3	489	1,3	1	4,3
choroby zakaźne i pasożytnicze	376	0,5	227	0,6	149	0,4	-	-
choroby oka i przydatków oka	527	0,7	351	0,9	176	0,5	-	-
choroby układu moczowo- płciowego	630	0,8	249	0,6	381	1,0	-	-

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 12 Struktura orzeczeń ponownych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych i płci

Przeciętny okres ważności orzeczenia o niezdolności do pracy dla osób badanych ponownie i uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,0 miesiące i był krótszy od okresu niezdolności do pracy w przypadku orzeczeń pierwszorazowych o blisko miesiąc. W 96,6% przypadków orzeczenia ponowne uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydawane były na okres do 6 miesięcy – tabl. 37.

Orzeczenia o najdłuższym okresie, tj. 10 - 12 miesięcy najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby nowotworowe - 31,8% oraz choroby układu kostno-stawowego - 20,6% – tabl. 38.

**TABL. 35 ORZECZENIA PONOWNE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO W LATACH 2016-2017
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe a – okres poprzedni = 100		Liczba	Mężczyźni	Kobiety	Nieustalona płeć*/
OGÓŁEM	2016	76 213	39 199	36 998	16
	2017	79 563	41 191	38 349	23
	a	104,4	105,1	103,7	143,8
w tym:					
nowotwory	2016	4 514	1 621	2 884	9
	2017	4 594	1 730	2 852	12
	a	101,8	106,7	98,9	133,3
zaburzenia psychiczne	2016	13 376	4 016	9 359	1
	2017	13 614	4 260	9 353	1
	a	101,8	106,1	99,9	100,0
choroby układu nerwowego	2016	6 980	3 328	3 652	-
	2017	7 306	3 528	3 777	1
	a	104,7	106,0	103,4	x
choroby układu krążenia	2016	7 414	5 358	2 054	2
	2017	7 518	5 478	2 038	2
	a	101,4	102,2	99,2	100,0
choroby układu oddechowego	2016	978	538	440	-
	2017	968	543	423	2
	a	99,0	100,9	96,1	x
choroby układu trawiennego	2016	1 504	937	565	2
	2017	1 640	1 036	603	1
	a	109,0	110,6	106,7	50,0
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	2016	22 910	11 751	11 159	-
	2017	24 835	12 633	12 201	1
	a	108,4	107,5	109,3	x
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2016	12 842	8 853	3 989	-
	2017	13 355	9 152	4 202	1
	a	104,0	103,4	105,3	x
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2016	988	502	486	-
	2017	1 019	529	489	1
	a	103,1	105,4	100,6	x
choroby zakaźne i pasożytnicze	2016	410	233	177	-
	2017	376	227	149	-
	a	91,7	97,4	84,2	x
choroby oka i przydatków oka	2016	465	302	163	-
	2017	527	351	176	-
	a	113,3	116,2	108,0	x
choroby układu moczowo- płciowego	2016	630	243	387	-
	2017	630	249	381	-
	a	100,0	102,5	98,4	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**TABL. 36 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH
ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							nieus- talony wiek*/	średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,0	5,7	17,3	25,9	39,2	11,1	0,8	0,0	47,9
w tym:										
nowotwory	100,0	0,1	3,9	12,9	26,4	43,7	11,8	0,9	0,3	49,4
zaburzenia psychiczne	100,0	0,0	5,7	22,3	29,2	35,5	6,9	0,4	0,0	46,2
choroby układu nerwowego	100,0	-	4,0	18,8	28,1	38,6	9,8	0,7	0,0	47,9
choroby układu krążenia	100,0	0,0	1,3	6,6	18,5	51,3	20,6	1,7	0,0	53,3
choroby układu oddechowego	100,0	-	2,0	11,3	22,4	47,4	15,7	1,0	0,2	51,0
choroby układu trawienia	100,0	-	6,8	21,3	27,9	35,3	8,4	0,3	0,0	46,3
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	100,0	0,0	4,2	15,1	25,8	41,8	12,3	0,8	0,0	49,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,2	12,2	22,4	25,4	30,7	8,5	0,6	0,0	44,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,2	3,7	13,6	28,0	42,8	10,2	1,4	0,1	48,9
choroby zakaźne i pasożytnicze	100,0	-	6,1	17,5	26,3	37,0	12,8	0,3	-	48,1
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	6,8	13,9	25,8	38,0	14,8	0,7	-	48,9
choroby układu moczowo- płciowego	100,0	-	5,2	19,1	24,6	40,5	9,5	1,1	-	47,9

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

**TABL. 37 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO
OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:				Przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 mie- sięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	
OGÓŁEM	100,0	44,7	51,9	3,3	0,1	4,0
w tym:						
nowotwory	100,0	20,2	74,7	4,3	0,8	5,0
zaburzenia psychiczne	100,0	50,3	47,2	2,4	0,1	3,7
choroby układu nerwowego	100,0	44,4	52,2	3,4	0,0	4,0
choroby układu krążenia	100,0	36,2	59,4	4,2	0,2	4,3
choroby układu oddechowego	100,0	41,9	53,5	4,5	0,1	4,1
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	46,3	50,3	3,3	0,1	3,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	49,1	48,2	2,6	0,1	3,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	42,0	55,1	2,9	-	4,1
choroby układu trawienego	100,0	48,2	48,1	3,6	0,1	3,9
choroby oka i przydatków oka	100,0	34,5	59,4	5,7	0,4	4,4
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	50,5	47,3	2,2	-	3,8

TABL. 38 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:			
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
nowotwory	5,8	2,6	8,3	7,7	31,8
zaburzenia psychiczne	17,1	19,3	15,6	12,5	9,3
choroby układu nerwowego	9,2	9,1	9,2	9,6	3,7
choroby układu krążenia	9,4	7,6	10,8	12,2	13,1
choroby układu oddechowego	1,2	1,1	1,3	1,7	0,9
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	31,2	32,4	30,2	31,6	20,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	16,8	18,4	15,6	13,4	12,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,3	1,2	1,4	1,2	-
choroby układu trawiennego	2,1	2,2	1,9	2,2	1,9
choroby oka i przydatków oka	0,7	0,5	0,8	1,2	1,9
choroby układu moczowo-płciowego	0,8	0,9	0,7	0,5	-

Podobnie jak w roku poprzednim, największą liczbę orzeczeń przyznających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano: w województwie śląskim – 15,9% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim - 12,0% oraz wielkopolskim - 9,8%, a najmniejszą w województwie opolskim – 1,3%, lubuskim – 2,0% i podlaskim – 2,1% (tabl. 39).

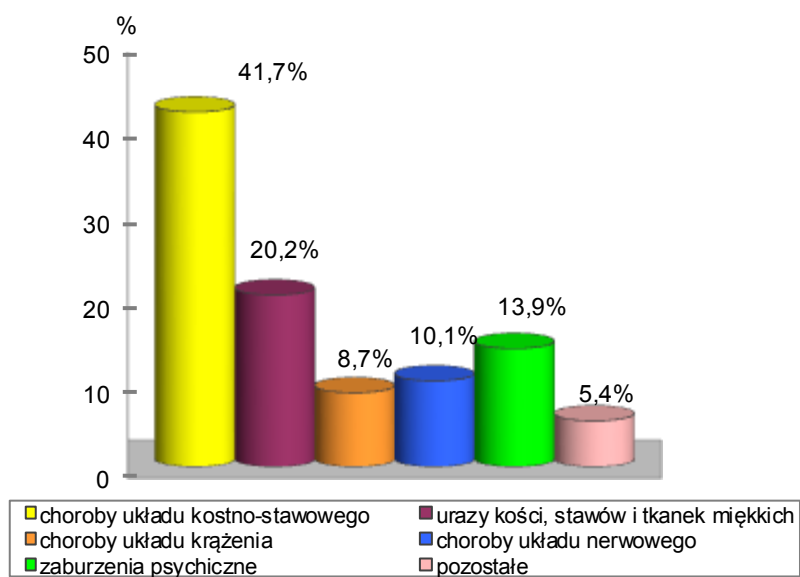
TABL. 39 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH UPRAWNIAJĄCYCH DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,2
Kujawsko-pomorskie	6,6
Lubelskie	4,3
Lubuskie	2,0
Łódzkie	9,7
Małopolskie	6,3
Mazowieckie	12,0
Opolskie	1,3
Podkarpackie	3,4
Podlaskie	2,1
Pomorskie	8,1
Śląskie	15,9
Świętokrzyskie	3,4
Warmińsko-mazurskie	3,6
Wielkopolskie	9,8
Zachodniopomorskie	4,3

W 2017 r. na 79,6 tys. orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano 9,4 tys., tj. 11,9% orzeczeń ponownych z jednoczesnym ustaleniem potrzeby rehabilitacji leczniczej.

W tej grupie osób, podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych ustalających uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego, w 61,9% przypadków konieczność rehabilitacji leczniczej orzeczono w związku z chorobami układu kostno-stawowego oraz urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Strukturę orzeczeń według grup chorobowych, które wiązały się z potrzebą przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej przedstawia rys. 13.

Rys. 13 **Struktura orzeczeń ponownych ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej uprawnionym do świadczenia rehabilitacyjnego według grup chorobowych**

6. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM Ubiegającym się o RENTĘ SOCJALNĄ W 2017 R.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 czerwca 2003 r. (Dz. U. 2013 poz. 982) nakładającą na Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązek orzekania w sprawach o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, przyznawania oraz wypłacania tego świadczenia - renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej, której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy z powodu naruszenia organizmu powstałego:

- przed ukończeniem 18 roku życia,
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia,
- w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Renta socjalna przysługuje również, gdy całkowita niezdolność do pracy spowodowana naruszeniem sprawności organizmu powstała w późniejszym okresie, jednak samo naruszenie sprawności organizmu powstało przed ukończeniem 18 roku, w trakcie nauki w szkole przed 25 rokiem życia lub w trakcie odbywania studiów doktoranckich czy aspirantury naukowej.

Osobie całkowicie niezdolnej do pracy przysługuje:

- renta socjalna stała - jeżeli niezdolność do pracy jest trwała,
- renta socjalna okresowa - jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa.

W 2017 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 37,7 tys. (o 1,1% więcej niż w 2016 r.) orzeczeń pierwszorazowych i ponownych osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, co stanowiło 3,4% ogółu orzeczeń wydanych w omawianym roku. Udział orzeczeń pierwszorazowych wydanych ubiegającym się o rentę socjalną wynosił 32,2%, a ponownych 67,8%.

Z ogólnej liczby 37,7 tys. poddanych badaniu - 30,7 tys. osób, tj. 81,6% uznano za całkowicie niezdolne do pracy, a w stosunku do 6,9 tys., tj. 18,4% lekarze orzecznicy orzekli brak całkowitej niezdolności do pracy (tabl. 40, rys.14).

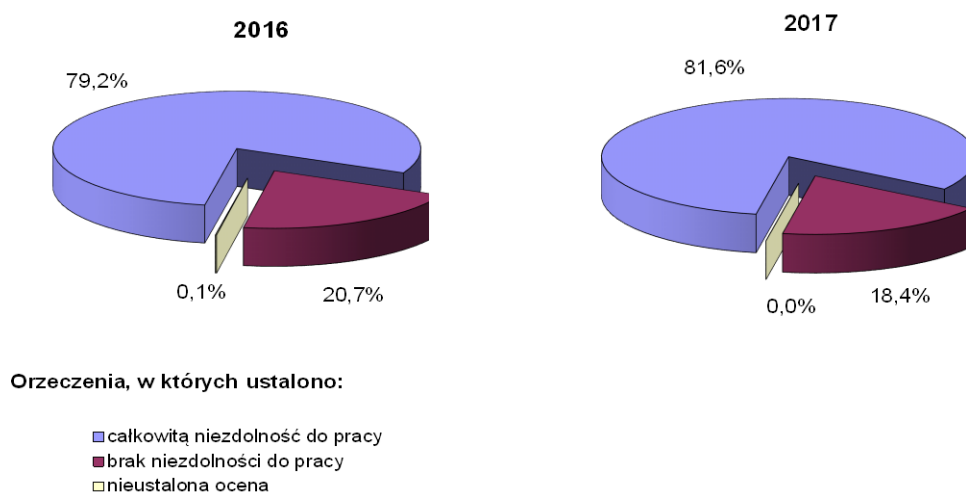
Orzeczenia negatywne częściej orzekano w stosunku do osób badanych po raz pierwszy, gdyż brak całkowitej niezdolności do pracy stwierdzono u 31,1% badanych, natomiast wśród badanych ponownie było to 12,4% przypadków.

**TABL. 40 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM
UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ LATACH 2016-2017**

Stopień niezdolności do pracy a – rok poprzedni = 100		Ogółem		Orzeczenia w sprawie renty socjalnej:			
				pierwszorazowe		ponowne	
		liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	2016	37 276	100,0	13 003	100,0	24 273	100,0
	2017	37 686	100,0	12 152	100,0	25 534	100,0
	a	101,1	x	93,5	x	105,2	x
z tego ustalające:							
całkowitą niezdolność do pracy	2016	29 528	79,2	8 613	66,2	20 915	86,2
	2017	30 739	81,6	8 368	68,9	22 371	87,6
	a	104,1	x	97,2	x	107,0	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2016	7 724	20,7	4 380	33,7	3 344	13,8
	2017	6 931	18,4	3 780	31,1	3 151	12,4
	a	89,7	x	86,3	x	94,2	x
nieustalona ocena*/	2016	24	0,1	10	0,1	14	0,0
	2017	16	0,0	4	0,0	12	0,0
	a	66,7	x	40,0	x	85,7	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**Rys. 14 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych
wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną**

**TABL 41 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM
UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG PŁCI
I STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY**

Stopień niezdolności	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płęć*/	
	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach
OGÓŁEM	37 686	100,0	21 458	57,0	16 216	43,0	12	0,0
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy	30 739	100,0	17 842	58,1	12 886	41,9	11	0,0
brak całkowitej niezdolności do pracy	6 931	100,0	3 603	52,0	3 327	48,0	1	0,0
nieustalona ocena*/	16	100,0	12	75,0	4	25,0	-	-
Orzeczenia pierwszorazowe	12 152	100,0	6 883	56,6	5 264	43,3	5	0,1
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy	8 368	100,0	4 897	58,5	3 467	41,4	4	0,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	3 780	100,0	1 981	52,4	1 798	47,6	1	0,0
nieustalona ocena*/	4	100,0	4	100,0	-	-	-	-
Orzeczenia ponowne	25 534	100,0	14 575	57,1	10 952	42,9	7	0,0
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy	22 371	100,0	12 945	57,9	9 419	42,1	7	0,0
brak całkowitej niezdolności do pracy	3 151	100,0	1 622	51,5	1 529	48,5	-	-
nieustalona ocena*/	12	100,0	8	66,7	4	33,3	-	-

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Średni wiek osób badanych po raz pierwszy, którym ustalono całkowitą niezdolność do pracy, czyli uprawnienie do renty socjalnej, wynosił, podobnie jak w roku poprzednim, 22,7 roku (mężczyźni – 22,4 roku, kobiety – 23,2 roku).

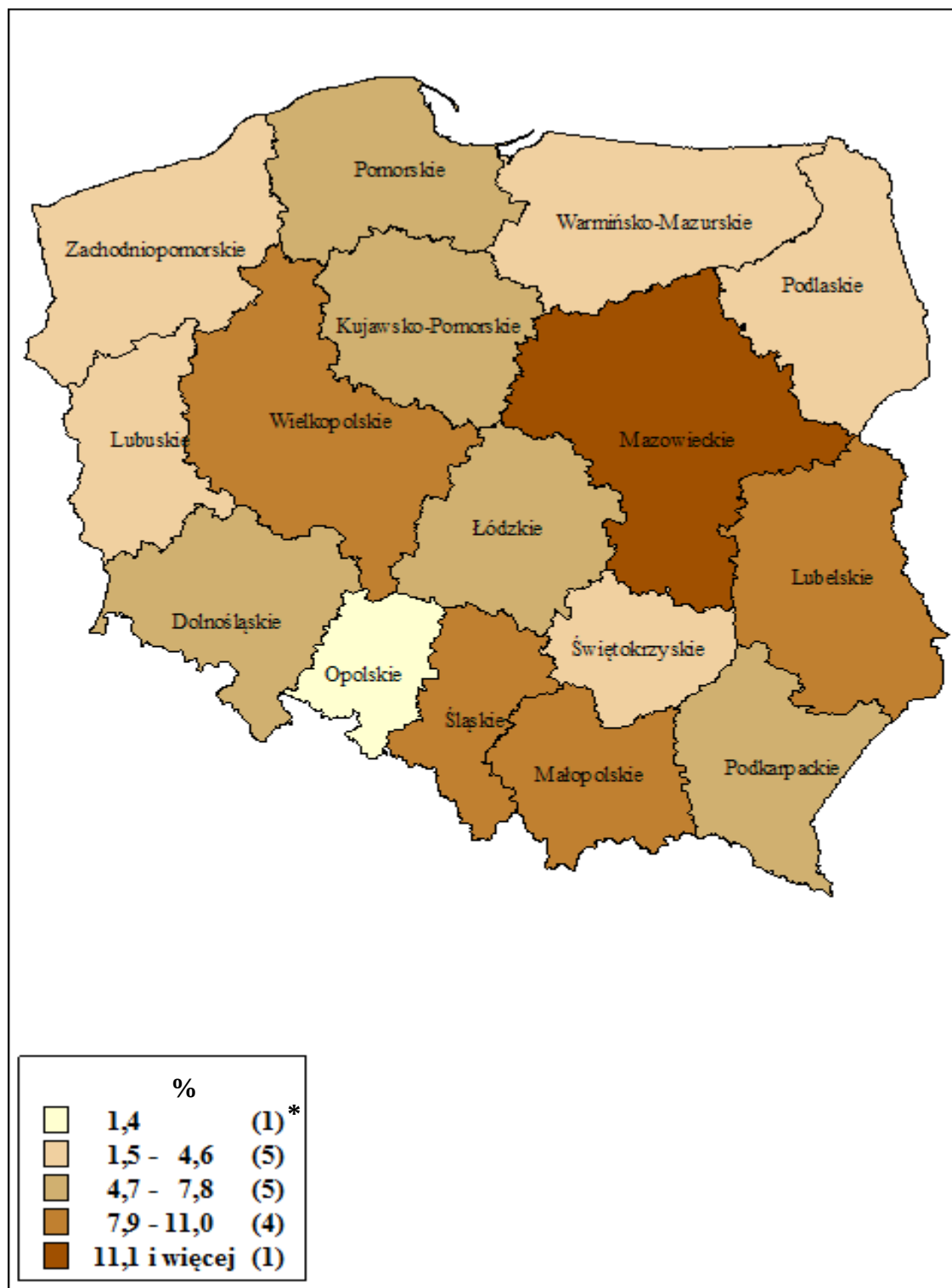
W 2017 r. największą liczbę orzeczeń w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej wydano w województwie mazowieckim - 11,3%, śląskim - 9,8%, wielkopolskim - 9,6% i małopolskim – 9,4%, najmniejszą natomiast w województwie opolskim – 1,4% oraz podlaskim i lubuskim po – 2,8% (tabl. 42).

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną były: zaburzenia psychiczne - 56,5% orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz choroby układu nerwowego - 13,2%. Relatywnie duży odsetek orzeczeń (9,1%) wydano na skutek wad rozwojowych wrodzonych (tabl. 43, rys. 15).

**TABL. 42 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH I PONOWNYCH
USTALAJĄCYCH NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANYCH
OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ
WEDŁUG WOJEWÓDZTW**

Województwo	Orzeczenia w sprawach o rentę socjalną
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,0
Kujawsko-pomorskie	7,1
Lubelskie	8,7
Lubuskie	2,8
Łódzkie	5,5
Małopolskie	9,4
Mazowieckie	11,3
Opolskie	1,4
Podkarpackie	7,0
Podlaskie	2,8
Pomorskie	5,1
Śląskie	9,8
Świętokrzyskie	4,6
Warmińsko-mazurskie	3,5
Wielkopolskie	9,6
Zachodniopomorskie	4,4

Rys. 15 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych ustalających całkowitą niezdolność do pracy wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według województw

* liczba województw

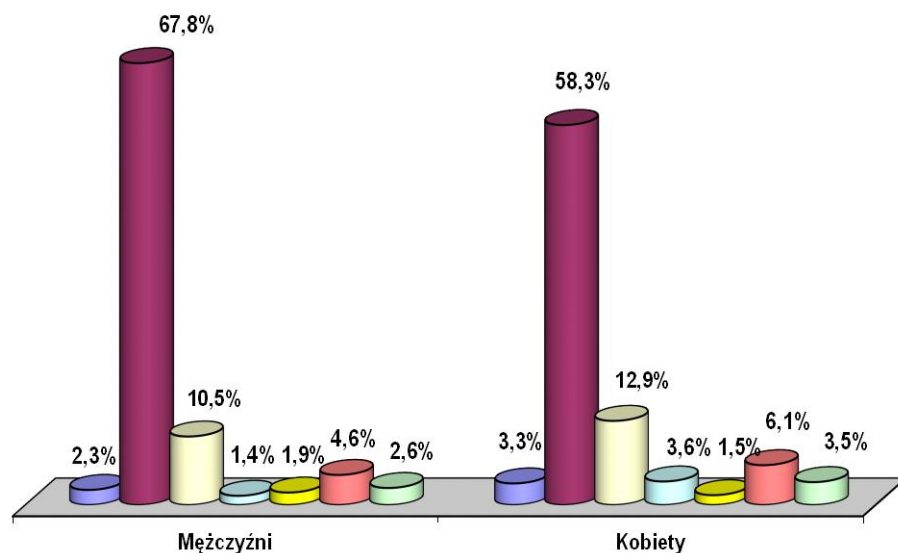
TABL. 43 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	30 739	100,0	8 368	100,0	22 371	100,0
w tym:						
nowotwory	844	2,7	352	4,2	492	2,2
zaburzenia psychiczne	19 616	63,8	4 730	56,5	14 886	66,5
choroby układu nerwowego	3 539	11,5	1 107	13,2	2 432	10,9
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	708	2,3	166	2,0	542	2,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	536	1,7	182	2,2	354	1,6
wady rozwojowe wrodzone	1 603	5,2	761	9,1	842	3,8
choroby oka i przydatków oka	910	3,0	267	3,2	643	2,9
MĘŻCZYŹNI	17 842	100,0	4 897	100,0	12 945	100,0
w tym:						
nowotwory	411	2,3	162	3,3	249	1,9
zaburzenia psychiczne	12 094	67,8	2 930	59,8	9 164	70,8
choroby układu nerwowego	1 871	10,5	615	12,6	1 256	9,7
choroby układu kostno-stawowego mięśniowego	244	1,4	58	1,2	186	1,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	337	1,9	104	2,1	233	1,8
wady rozwojowe wrodzone	813	4,6	405	8,3	408	3,2
choroby oka i przydatków oka	459	2,6	141	2,9	318	2,5
KOBIETY	12 886	100,0	3 467	100,0	9 419	100,0
w tym:						
nowotwory	430	3,3	189	5,5	241	2,6
zaburzenia psychiczne	7 519	58,3	1 799	51,9	5 720	60,7
choroby układu nerwowego	1 665	12,9	491	14,2	1 174	12,5
choroby układu kostno-stawowego mięśniowego	464	3,6	108	3,1	356	3,8
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	198	1,5	77	2,2	121	1,3
wady rozwojowe wrodzone	790	6,1	356	10,3	434	4,6
choroby oka i przydatków oka	451	3,5	126	3,6	325	3,5

TABL. 43 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH (dok.)

Grupy chorobowe	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
NIEUSTALONA PŁEĆ	11	100,0	4	100,0	7	100,0
w tym:						
nowotwory	3	13,6	1	12,5	2	14,3
zaburzenia psychiczne	3	13,6	1	12,5	2	14,3
choroby układu nerwowego	3	13,6	1	12,5	2	14,3
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	-	-	-	-	-	-
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	1	4,5	1	12,5	-	-
wady rozwojowe wrodzone	-	-	-	-	-	-
choroby oka i przydatków oka	-	-	-	-	-	-

Rys. 16 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych ustalających niezdolność do pracy wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według wybranych grup chorobowych

■ nowotwory	■ zaburzenia psychiczne	■ choroby układu nerwowego
■ choroby układu kostno-stawowego	■ urazy kości, stawów i tkanek miękkich	■ wady rozwojowe wrodzone
■ choroby oka i przydatków oka		

Analiza okresu ważności wydanych orzeczeń w sprawie renty socjalnej pozwala zauważyć, że 42,6% badanych otrzymało orzeczenie, w którym przewidywany okres trwania niezdolności do pracy wynosił 37 miesięcy i więcej. Na okres od 13 do 36 miesięcy wydano 34,8%, a orzeczeń bezterminowych – 17,0%.

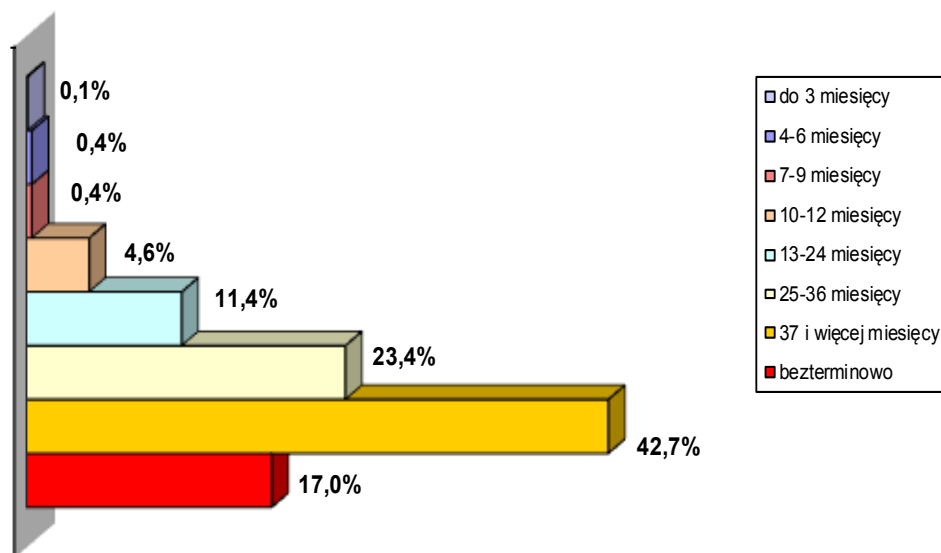
Dane liczbowe i struktury orzeczeń pierwszorazowych i ponownych wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy przedstawia tabl. 44 i rys. 17.

TABL. 44 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Okres ważności	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	30 739	100,0	8 368	100,0	22 371	100,0
z tego wydane na okres:						
do 3 miesięcy	20	0,1	9	0,1	11	0,1
4 – 6 miesięcy	116	0,4	40	0,5	76	0,3
7 – 9 miesięcy	107	0,4	44	0,5	63	0,3
10 – 12 miesięcy	1 428	4,6	695	8,3	733	3,3
13 – 24 miesięcy	3 512	11,4	1 427	17,1	2 085	9,3
25 – 36 miesięcy	7 197	23,4	1 559	18,6	5 638	25,2
37 miesięcy i więcej	13 105	42,6	2 157	25,8	10 948	48,9
bezterminowo	5 236	17,0	2 427	29,0	2 809	12,6
nieustalony okres*/	18	0,1	10	0,1	8	0,0

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 17 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy według przewidywanego okresu trwania niezdolności*/

*/ bez orzeczeń o nieustalonym przewidywanym okresie trwania niezdolności do pracy

PODSUMOWANIE

W 2017 roku lekarze orzecznicy ZUS wydali 1 094,7 tys. orzeczeń, tj. o 4,4% mniej niż w roku poprzednim. Z tej liczby, orzeczenia wydane osobom ubiegającym się po raz pierwszy o świadczenie rentowe stanowiły 15,6 %, a orzeczenia wydane w wyniku badań ponownych w sprawach rentowych - 27,7%. Liczba orzeczeń pierwszorazowych, w porównaniu z rokiem poprzednim, zmniejszyła się o 2,7% i wynosiła 170,6 tys., a orzeczeń ponownych wzrosła o 3,1% i wyniosła 303,1 tys.

Spośród orzeczeń pierwszorazowych rentowych największą grupę (103,5 tys., tj. 60,7%) stanowiły orzeczenia wydane osobom, którym przyznano uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego. Liczba tych orzeczeń w porównaniu z rokiem 2016 wzrosła o 0,8%.

Od szeregu lat, w przypadku orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych, powstawanie niezdolności do pracy powodowały najczęściej choroby związane z ogólnym stanem zdrowia. W 2017 r. były to nowotwory - 23,9% ogółu orzeczeń, choroby układu krążenia - 19,5%, choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego - 15,1%, zaburzenia psychiczne - 11,1%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 7,5% oraz choroby układu nerwowego - 7,6%. Wymienione choroby były przyczyną wydania łącznie 84,7% ogółu orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych ustalających niezdolność do pracy.

Średni wiek osób badanych w 2017 r., którym orzeczono niezdolność do pracy w sprawach rentowych wynosił 52,5 roku (mężczyźni – 54,1 roku, kobiety – 49,9 roku) i w porównaniu do roku poprzedniego nie zmienił się.

Przeciętny okres ważności orzeczeń pierwszorazowych wydanych w 2017 r. ustalających niezdolność do pracy wynosił 17,4 miesiąca i w porównaniu do roku poprzedniego był krótszy – średnio o 9 dni. Orzeczenia wydawane na okres do dwóch lat stanowiły ponad 70% ogółu orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy.

W 2017 r. orzeczenia bezterminowe stanowiły 9,7% ogólnej liczby orzeczeń pierwszorazowych o niezdolności do pracy i były wydawane częściej niż w roku poprzednim. W 2016 r. odsetek takich orzeczeń wynosił 9,1%.

Przeciętny okres niezdolności do pracy dla osób uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,9 miesiąca. Orzeczenia o najdłuższym okresie, tj. 10 - 12 miesięcy najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby nowotworowe (58,5%) i choroby układu krążenia (11,7%).

Średni wiek osób, którym ustalono uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 47,2 roku (w przypadku mężczyzn – 48,2 roku, w przypadku kobiet – 46,0 roku) i w porównaniu do roku poprzedniego wzrósł o 5 miesięcy. Osoby w wieku 40 – 59 lat stanowiły 61,6% ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego.

W 2017 r. liczba wydanych orzeczeń ponownych, w porównaniu do roku poprzedniego (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, jego braku oraz orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego), wzrosła o 3,2% i wynosiła 210,2 tys. Z tej liczby w przypadku 180,9 tys. osób (86,1%) badanych ponownie wydano orzeczenia ustalające niezdolność do pracy.

Średni wiek osób badanych ponownie w 2017 r. (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, jego braku oraz orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego) wynosił 54,1 roku (mężczyźni - 53,3 roku, kobiety - 51,9 roku) i był wyższy w porównaniu do roku poprzedniego średnio o 5 miesięcy.

W 2017 r. orzeczenia ponowne lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało – 79,6 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba zwiększyła się o 3,4 tys., tj. o 4,4%.

Średni wiek osób, którym ustalono ponownie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 47,9 roku (mężczyźni – 48,9 roku, kobiety – 46,9 roku). Z uwagi na to, że jest to często kontynuacja uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzeczonego po raz pierwszy, średni wiek tej grupy badanych jest wyższy o blisko rok od średniego wieku osób z orzeczeniem pierwszorazowym uprawniającym do świadczenia rehabilitacyjnego.

Przeciętny okres ważności orzeczenia o niezdolności do pracy dla osób badanych ponownie i uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,0 miesiące i był krótszy od okresu niezdolności do pracy w przypadku orzeczeń pierwszorazowych o 1 miesiąc.

W 2017 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 37,7 tys. (o 1,1% więcej niż w 2016 r.) orzeczeń pierwszorazowych i ponownych osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, co stanowiło 3,4% ogółu orzeczeń wydanych w omawianym roku. Udział orzeczeń pierwszorazowych wydanych ubiegającym się o rentę socjalną wynosił 32,2%, a ponownych 67,8%.

Z ogólnej liczby 37,7 tys. poddanych badaniu - 30,7 tys. osób, tj. 81,6% uznano za całkowicie niezdolne do pracy, a w stosunku do 6,9 tys., tj. 18,4% lekarze orzecznicy orzekli, brak całkowitej niezdolności do pracy

Średni wiek osób badanych po raz pierwszy, którym ustalono całkowitą niezdolność do pracy, czyli uprawnienie do renty socjalnej, wynosił 22,7 roku (mężczyźni – 22,4 roku, kobiety – 23,2 roku) i w porównaniu z rokiem 2016 był wyższy średnio o 2 miesiące.

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną były: zaburzenia psychiczne – 56,5% orzeczeń w sprawie renty socjalnej, choroby układu nerwowego - 13,2% oraz wady rozwojowe wrodzone - 9,1%.